

Järjestömielipide Vaasan metsäsuunnitelman 2020-2030 luonnoksesta

Kyrön Seudun Luonnonsuojeluyhdistys, Luonto-Liitto Pohjanmaa, Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys, Ostrobothnia Australis, Suomen Luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri, Vaasan Sieniyhdistys ja Vaasan ympäristöseura ovat perehtyneet nähtävillä olevaan Vaasan metsäsuunnitelman 2020-2030 luonnokseen ja toteavat siitä yhteisenä mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Nähtävillä oleva suunnitelmaluonnos edustaa voimakkaan talousmetsähoitokulttuurin tarjoamista Vaasan kaupungin metsiin. Lopputuloksena on huono niin luonnon, virkistyskäytön, maisemanhoidon kuin metsien tarjoamien hiilivarastojen ja -nielujen säilyttämisen kannalta.

Suunnitelmaan sisältyvien lukuisien vakavien ongelmien takia esitämme, että suunnitelma palautetaan uuteen valmisteluun. Lisäksi tulee valmistautua uuteen nähtävilläolokierrokseen, jossa osallisille tarjotaan kunnolliset aineistot (mukaan lukien metsäsuunnitelman kuviotiedot ja kaupungin tilaamat hiilitaselaskelmat).

Jäljempänä on temaattisesti käsitelty suunnitelmaluonnoksen merkittävimpiä ongelmia ja kehitystarpeita. Pääosaan ongelmista on myös esitetty ratkaisuehdotukset.

Metsien merkitys Vaasassa 2020-luvulla

Vaasan kaupungin metsät kattavat valtaosan niistä alueista, joita tarkoitetaan kun puhutaan Vaasan virkistys- ja retkeilyalueista. Tällaiset metsät on yleensä kaavoituksessa osoitettu jollakin seuraavista kaavamerkinnöistä: virkistysalue (V), lähivirkistysalue (VL), retkeily- ja ulkoilualue (VR) sekä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Metsäsuunnitelmassa 56 % kaupungin metsistä on luokiteltu virkistysmetsiksi, 16 % lähimetsiksi, 14 % suojelualueiksi ja 14 % talousmetsiksi.

Luonnon virkistyskäyttö on nostanut suosiotaan Suomessa pandemian aikana. Myös tietoisuus luonnon terveyshyödyistä kasvaa yhteiskunnassa jatkuvasti. Vaasan virkistys- ja retkeilyalueilla on viime vuosina yleistynyt uusia luonnossa liikkumisen muotoja, kuten maastopyöräily ja polkujuoksu. Kaupunki on myös panostanut uusiin virkistysreitteihin ja -alueisiin.

2020-luvulla tiedostetaan laajasti metsien merkitys hiilinieluna ja -varastoina sekä luonnon monimuotoisuuden tyyssijana. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillinnän tarve ja kiireellisyys pitäisi olla jokaisen vastuullisen toimijan tiedossa.

Mihinkään ei ole kadonnut myöskään kuntien lain mukainen erityisvelvoite edistää luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan (LSL 6 §). Tämä erottaa kunnat metsien hoidon suunnittelussa mm. yksityisistä metsänomistajista.

Kaupungin talouskehikossa metsien talouskäyttö on suhteellisen vähämerkityksellistä. Kaupungin puunmyyntitulot ovat viime vuosina olleet noin 300 000 euroa, mikä vastaa alle 0,1 % kaupungin budjetista. Metsäsuunnitelman mukaiset hakkuut toisi kaupungille keskimäärin noin 600 000 euron puunmyyntitulot vuosina 2023-2030. Puunmyyntituloilla rahoitetaan osittain kaupungin viheralueyksikön toimintaa.

Talouskäyttöä ei tule 2020-luvulla nähdä Vaasan metsien olennaisena arvona. Paljon tärkeämpiä, myös euroilla mitattuina, ovat niiden tarjoamat virkistys, asuinympäristön viihtyisyys, maisemav arvot, hiilinielut ja -varastot, luonnon monimuotoisuus, mahdollisuus päivittäiseen luontokontaktiin, ympäristökasvatus ja ulko-opetus. Laadukkaan ja liikkumiseen houkuttelevan viherrakenteen hyödyt voidaan mitata myös euroissa säästyneinä terveydenhoitokuluina ja kaupungin veto- ja pitovoiman lisääjinä.

Vaasan kaupunkistrategian huomiointi

Vaasan kaupunkistrategiasta 2022-2025, tavoitteen Hiilineutraali Vaasa 202X alta, löytyy toimenpide ”Viheralueiden ja viherrakentamisen monimuotoisuuden lisääminen”. Koska metsäsuunnitelma koskee valtaosaa kaupungin viheralueista, sen vaikutuksia tämän toimenpiteen toteutumiselle on syytä arvioida tarkasti. Tällaista arviointia ei ole nähtävillä olevan aineiston perusteella vielä tehty.

Vaasan kaupunkistrategian yhtenä mittarina käytetään kuntien kestävän kehityksen mittareita (MayorsIndicators), jotka perustuvat YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin (Sustainable Development Goals, SDG). Metsäsuunnitelmaa voidaan arvioida vertaamalla sen vaikutuksia Maanpäällinen elämä -alatavoitteen mittareihin. Mitattavia asioita ovat esimerkiksi kaupungin luonnonsuojelualueiden pinta-alaa ja vanhan puuston osuus.

Valtioneuvoston kanslian ”Kestävän kehityksen johtaminen ja toimeenpano paikallistasolla”-julkaisun ¹ (Helsinki, 2020) sisältämistä kuntakorteista selviää, että Vaasa saa Maanpäällinen elämä -mittarista selvästi huonommat pisteet kuin esimerkiksi ilmastototeoista. Tämä on siis sellainen kestävän kehityksen osa-alue, johon Vaasan tulee panostaa enemmän.

Kaupunkistrategian toimenpide ”Hiilinielut ja ilmastomuutokseen sopeutuminen” koskee myös mitä suurimmassa määrin Vaasan metsäsuunnitelmaa. Metsäsuunnitelman lisääntyvien hakkuiden vaikutuksesta kaupungin metsien nettohiilinieluun (hiilitaseeseen) ei ole esitetty todellista arviota – siitä enemmän seuraavassa luvussa.

Hakkuusuunnite- ja hiilitaselaskelmiin liittyvien skenaarioiden puuttuminen

Kaupunkiympäristölautakunnalle 8.6.2022 esitellyssä hiilitase-, hakkuusuunnite- ja kasvuennustelaskennasta käy ilmi, että Tapio on tehnyt tästä laskennasta kolme eri skenaariota, jotka eroavat toisistaan hakkuumäärien osalta. Näistä skenaarioista lautakunnalle on esitelty vain ensimmäinen, ns. perusskenaario, jossa hakkuut pysyvät samalla tasolla, kuin ne olivat 2010-luvulla (noin 7000 m³/vuosi), sekä sen perusteella tehtyjä johtopäätöksiä. Nähtävillä olevassa aineistossa esitellään taas kaavioita, jotka perustuvat toiseen skenaarioon (noin 11 000 m³/vuosi). Kolmatta skenaariota ei ole esitelty missään, eikä kaikkia skenaarioita ole esitelty kokonaisina rinnakkain, niin että niitä olisi voinut verrata keskenään.

Hakkuusuunnite- ja hiilitaselaskelmat ovat olennaisia erityisesti silloin, kun halutaan tietää hakkuumäärien vaikutus metsien hiilitaseeseen. Hiilitaseen kehitys on taas erittäin olennainen kaupungille, joka pyrkii olemaan hiilineutraali vuonna 202X. Hiilitaseen pienetkin muutokset voivat olla taloudellisesti merkittäviä, jos kaupunki joutuu niiden seurauksena tekemään kalliita

¹ Kestävän kehityksen johtaminen ja toimeenpano paikallistasolla. Schmidt-Tomé, Eskelinen, Lamuela Orta ym. valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:30 (Löytyy nettijulkaisuna)

päästövähennystoimia tai turvautumaan päästöoikeuksien ostamiseen päästääkseen hiilineutraaliustavoitteeseen.

Muiden suomalaiskaupunkien (mm. Turun ja Kuopion) teettämät metsien hiilitaselaskelmat antavat vahvoja viitteitä siitä, että pienemmät hakkuumäärät tuottavat suuremman hiilitaseen. Vaasan metsäsuunnitelmassa 2020-2030 hakkuumäärät tuplataan verrattuna 2010-luvulla toteutuneisiin maltillisiin hakkuumääriin. Voimakkaasti lisättävien hakkuiden vaikutuksesta hiilitaseeseen ei ole esitelty vaikutusarviota, vaikka tällainen mahdollisesti löytyy kaupungin Tapiolta tilatuista hakkuusuunnite- ja hiilitaselaskelmista.

Vaasan ympäristöseuran toimija on pyytänyt puuttuvat hakkuusuunnite- ja hiilitaselaskelman skenaariot kaupungilta virallisella tietopyynnöllä 7.7.2022, mutta niitä ei ole tähän mennessä (31.8.) luovutettu.

Valistunut järjestöarvio metsäsuunnitelman vaikutuksesta puuston hiilitaseeseen 2020-luvulla

Suunnitelmaluonnoksen sisältämistä luvuista voidaan laskea, että hiilitase pienenee merkittävästi 2020-luvulla verrattuna sen nykytasoon. Puuston osalta hiilitaseen laskentamalli on yksinkertainen: puuston tilavuuskasvusta vähennetään poistuma, sisältäen hakkuut ja luonnonpoistuma². Maaperän kohdalla hiilitase on vaikeampi laskea, lukujen puuttuessa se jätetään tämän arvion ulkopuolelle.

Vaasan metsien hiilitaseen nykytaso puuston osalta on karkeasti sama kuin puuston nykykasvu (22 564 m³/vuosi) miinus hakkuiden määrä perusskenaarion mukaan (7000 m³/vuosi, muutettuna Motti-kasvumallin lukuihin arviolta noin 10 000 m³/vuosi), eli noin 12 600 m³/vuosi. Suunnitelmaluonnoksen ehdottamat lisättävät hakkuut johtaisivat puuston kasvun alenemiseen, kasvu olisi 2020-2030 keskimäärin 20 383 m³/vuosi. Hakkuut samana ajanjaksona olisivat keskimäärin 16 467 m³/vuosi. Hiilitase olisi 20 383 m³/vuosi - 16 467 m³/vuosi = noin 3 900 m³/vuosi.

Eli metsäsuunnitelman mukaiset hakkuut pienentäisivät hiilitasetta noin 8 700 m³/vuosi (= 12 600 m³/vuosi - 3 900 m³/vuosi). Puuston tilavuuskasvu voidaan Turun kaupungin erityisasiantuntija Miika Meretojan mukaan³ muuttaa hiilidioksidiekvivalentiksi seuraavalla muunnoskertoimella: 1,12. Eli 8 700 m³/vuosi tarkoittaa noin 9700 t CO₂-ekv./vuosi, mikä vastaa reilun tuhannen vaasalaisen vuotuisia hiilidioksidipäästöjä.⁴ Arviolta tämän verran metsäsuunnitelma siis pienentäisi puuston hiilitasetta 2020-luvulla.

Tässä arvio hakkuiden vaikutuksesta puuston hiilitaseeseen vielä selvemmin CO₂-ekvivalenteina ilmastuina:

- Puuston vuosikasvu 22 564 m³/vuosi vastaa n. 25 300 t CO₂/vuosi → puuston maksimaalinen hiilitase, jos hakkuuta ei tehdä lainkaan.
- Suunnitelmaluonnoksen mukaisilla hakkuilla puunkorjuun vaikutus on n. 18 400 t CO₂/vuosi ja kasvun alenema n. 2 400 t CO₂/vuosi, eli hakkuiden vaikutus yhteensä n. 20 800 t CO₂/vuosi ja hiilitase n. 4500 t CO₂/vuosi.
- Nykytason mukaisilla hakkuilla puunkorjuun vaikutus on n. 11 200 t CO₂/vuosi, kasvun alenema laskennallisesti 0 ja hiilitase n. 14 100 t CO₂/vuosi.

2 <https://www.upmmetsa.fi/tietoa-ja-tapahtumia/artikkelit/metsan-hiilitaseen-laskenta/>

3 Sähköpostiviesti Miika Meretojalta 12.12.2019

4 <https://yle.fi/uutiset/3-12287890>

EU:n biodiversiteettistrategian ja vanhojen metsien huomiointi

EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato ja parantaa luonnon tilaa vuoteen 2030 mennessä. Strategiassa linjataan, että vuoteen 2030 mennessä oikeudellisen suojan piirissä on oltava 30 % ja tiukan suojelun piirissä 10 % EU:n pinta-alasta. Strategian kolmas linjaus on, että kaikki jäljellä olevat luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät on suojeltava tiukasti. Suomella on EU:ssa erityisvastuu metsien suojelusta.

Suomen luontopaneeli on tehnyt ehdotuksen metsien tiukan suojelun kohdentamiseksi Suomessa⁵. Ehdotuksen mukaan metsiensuojelu pitää toteuttaa tasaisesti koko maassa, niin että 10 % tiukan suojelun tavoite saavutetaan joka maakunnassa. Esimerkiksi Pohjanmaalla metsiensuojeluala pitäisi melkein kolminkertaistaa.

Luontopaneeli on käyttänyt vanhojen metsien rajana Etelä-Suomessa havupuuvaltaisissa metsissä 120 vuotta ja lehtipuuvaltaisissa metsissä 100 vuotta. Esimerkiksi Pohjanmaalla vanhoja metsiä ei ole niin paljon jäljellä, että 10 % suojelutavoite voitaisiin saavuttaa suojelemalla vain ne. Pohjanmaalla pitäisi luontopaneelin arvion mukaan suojella kaikki yli 119-vuotiaat kuusivaltaiset metsät ja yli 104-vuotiaat mäntyvaltaiset metsät.

Vaasan metsäsuunnitelmassa esitetään hakkuita moneen yli 120-vuotiaaseen kuusivaltaiseen metsään ja yli 104-vuotiaaseen mäntyvaltaiseen metsään. Tässä on vain muutama esimerkki: Storbergetin 126-vuotias mäntyvaltainen metsä, johon esitetään suojuspuuhakkuu (10,57 ha), Svarvarsbackenin 132-vuotias mäntyvaltainen metsä, johon esitetään avohakkuu (5,36 ha), Pilvilammen itäosan 153-vuotias kuusivaltainen metsä, johon esitetään avohakkuu (2,9 ha), Golfradan eteläpuolella oleva 140-vuotias kuusimetsä, johon esitetään pienaukkohakkuu (7,63 ha), Kuusisaaren yli 130-vuotiaat kuusivaltaiset metsät, joihin esitetään avohakkuuta (noin 10 ha).

Viimeisen valtakunnan metsien inventoinnin (VMI 12-13:n) mukaan yli 140-vuotiaita metsiä on Pohjanmaalla vain 1,2 % ja 121-140 vuotiaita metsiä vain 3,2 % metsien pinta-alasta. Eli tällaiset metsät ovat hyvin harvinaisia suojelualueiden ulkopuolella. Tämän kaltaisten metsien ohjaaminen hakkuisiin on vastuutonta ja vaikeuttaa oleellisesti EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteiden saavuttamista.

Toimenpide-esitys: Jätetään kaikki yli 119-vuotiaat kuusivaltaiset metsät ja yli 104-vuotiaat mäntyvaltaiset metsät hakkuu- ja hoitotoimenpiteiden ulkopuolelle.

Vaasan yleiskaavan 2030 kaavamääräyksien ja uuden yleiskaavan valmistelun huomiointi

Valtaosa Vaasan kaupungin metsistä sijaitsee Vaasan yleiskaavan V- ja MU-alueilla. Siksi on syytä arvioida, huomioiko metsäsuunnitelmaluonnos riittävästi yleiskaavan kaavamääräykset.

V-alueen kaavamääräys on yleiskaavassa seuraava:

”VIRKISTYSLUOKE. Alue varataan yleiseen virkistys- ja ulkoilukäyttöön. Alueella on sallittua virkistystä ja ulkoilua palveleva rakentaminen. Alue on ensisijaisesti luonnonmukaisena säilytettävä tai sellaiseksi rakennettava viheralue, jonka rakentamis- ja hoitotoimenpiteet määritellään MRA 46 §:n mukaisessa viheraluesuunnitelmassa. Suunnitelmien tulee soveltuvien

⁵ Metsäluonnon turvaava suojelun kohdentaminen Suomessa. Kotiaho, Ahlvik, Bäck ym. Suomen luontopaneelin julkaisuja 4/2021. (Löytyy nettijulkaisuna)

osin pohjautua yleiskaavan yhteydessä laadittuihin ulkoilualuesuunnitelmiin.”

V-alueiden kaavamääräyksessä tulee kiinnittää erityistä huomiota ilmaisuun ”luonnonmukaisena säilytettävä”. Luonnonmukainen tarkoittaa maisemanhoidossa jotain vahvasti hoidetun ja luonnontilaisen välistä tilaa. Metsien osalta se tarkoittaa, että metsässä on erikokoisia puita, monia puulajia ja metsä näyttää metsältä. Esimerkiksi yhden puulajin metsiköt eivät selvästikään ole, kaikkein karuimpia metsätyyppejä lukuun ottamatta, luonnonmukaisia. Etenkään luonnonmukaisuuteen eivät sovi avohakkuut, laajat harvennukset, ylispuiden poistaminen tai voimakkaat maanmuokkaukset.

Suunnitelmaluonnoksessa esimerkiksi Liisanlehdon, Kiilapalstan ja Bölen V-alueiden usean hehtaarin kokoisia avohakkuuta ja Storbergetin kymmenen hehtaarin kokoista suojuspuuhakkuuta voidaan pitää selvästi tämän kaavamääräyksen vastaisina. Suunnitelmasta löytyy lukuisia muita vastaavia tapauksia, joissa esitetyt toimenpiteet vähentävät metsien luonnonmukaisuutta.

Ulkoilualuesuunnitelmia on Vaasassa laadittu ainakin Onkilahti-Pukinjärven laaksolle ja Vanhan Vaasan kanaalin laaksolle. Metsäsuunnitelmasta ei selviä, pohjautuvatko esitetyt toimenpiteet näihin suunnitelmiin.

MU-alueiden kaavamääräys on yleiskaavassa seuraava:

”MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISTÄ ULKOILUN OHJAAMISTARVETTA. Alue varataan maa- ja metsätalouden harjoittamiseen ja ulkoiluun. Alueelle voidaan rakentaa maa- tai metsätalouskäyttöön ja ulkoiluun tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia. Alue on osa tai se täydentää seudun virkistys- ja vapaa-ajanverkostoa, mistä johtuen alueen metsää on käsiteltävä sen erityisluonteen edellyttämällä tavalla (metsälaki 6 §).”

MU-alueiden kaavamääräyksessä on olennaista sen viittaus metsälain 6 §:än, jolla ennen metsälain muutosta vuonna 2014 mahdollistettiin jatkuvan kasvatuksen harjoittaminen muun muassa MU-alueilla. Metsälain muutoksen jälkeen jatkuvan kasvatuksen harjoittamiseen ei tarvita enää poikkeusta tai erityisiä syitä. Kaavamääräyksen viittaus tähän pykälään voidaan kuitenkin katsoa tavoitteeksi ohjata metsänkäsitelyä MU-alueilla jatkuvapeitteiseksi.

Metsäsuunnitelmaluonnoksessa tätä kaavamääräystä ei ole huomioitu ollenkaan, vaan esimerkiksi Pilvilammen ja Öjbergetin MU-alueille esitetään runsaasti avohakkuuta, joita voidaan pitää kaavamääräyksen vastaisina. Kaavamääräys on tietenkin jonkin verran tulkinnanvarainen, mutta sen viesti on selvä eli alueiden metsänkäsitelyn tulisi kokonaisuudessaan erota selvästi normaalista talousmetsien käsittelystä.

Vaasassa on tällä hetkellä käynnissä uuden yleiskaavan valmistelu, jossa päivitetään myös tietopohja kaupungin viheralueverkostosta. Metsäsuunnitelman hakkuuesityksien toteuttaminen voi aiheuttaa tälle tärkeälle työlle merkittävää haittaa. Kaupungin tulee varmistaa ennen metsäsuunnitelman hyväksymistä se, ettei ilmeisiä avainkohteita tuhoudu ennen selvitysten ja kaavan valmistumista.

Vuorovaikutuksesta ja nähtävillä olevan aineiston laadusta kommentoinnin kannalta

Kyrön Seudun Luonnonsuojeluyhdistys, Luonto-Liitto Pohjanmaa, Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys ja Vaasan ympäristöseura vetosivat 19.10.2020 Vaasan kaupunkiin laadukkaan

vuorovaikutuksen sekä luonto- ja virkistysarvojen huomioimiseksi metsäsuunnitelmassa. Alla on listattu esitetyt toivomukset vuorovaikutuksen osalta ja arvio niiden toteutumisesta:

- Luonnos tulee asettaa nähtäville sähköisessä muodossa netissä, mielellään niin että sitä voi kommentoida kuvioittain nettipalvelun kautta. Luonnoksen asettaminen nähtäville vain paperiversiona ei riittävästi takaa kaupunkilaisten osallistumismahdollisuuksia, varsinkaan korona-aikana.

Arvio: Esitys on toteutunut teknisesti, joskin karttapalvelussa nähtävillä olevasta metsäsuunnitelmaluonnoksesta puuttuvat yksityiskohtaiset kuviotiedot, kuten puuston ominaisuudet, havaitut kuviokohtaiset erityispiirteet ja mahdolliset kuviokohtaiset hakkuuohjeistukset. Näiden hakkuuiden ja hoitoesitysten järkevyyden kannalta olennaisten tietojen puuttuminen vaikeuttaa huomattavasti suunnitelman kuviokohtaista kommentointia.

Toteamme myös, että metsäsuunnitelman yleisosa (ns. tarinakartta) on ranskalaisin viivoin rakennettu ”Powerpoint-esitys”, josta puuttuu paljon olennaisia taustatietoja. Sen sekavuudesta johtuen metsäsuunnitelman kokonaisuutta on vaikea hahmottaa. Nostamme tässä esille muutaman aineiston keskeisen ongelmakohdan:

- Kaikissa dioissa on Tapion logo, mikä antaa vaikutelman, että metsäsuunnitelma on Tapion tekemä ja diojen asiasisältö Tapion tuottamaa. Tapio on kuitenkin vain vastannut metsäsuunnitelman strategisista laskennoista, itse metsäsuunnitelma on Metsänhoitoyhdistyksen tekemä. Dioissa olisi kannattanut käyttää kaupungin logoa, kun kyse on Vaasan metsäsuunnitelmasta.
- Dioista puuttuu kuvauksia metsäsuunnitelmassa esitetyistä hakkuutavoista ja hoitotoimenpiteistä, sekä hoitotoimenpiteiden (kuten kunnostusojitusten ja ojitusmätästyksien) pinta-alatietoja.
- Käytetään sekaisin kahdesta kasvumallista (Mela ja Motti) peräisin olevia lukuja, jotka puuston vuosikasvun osalta eroavat olennaisesti toisistaan. Tapion strategisissa laskelmissa käytetään Melaa ja hakkuuesityksissä Mottia.
- Puuston kasvuluvuista ei kerrota, onko niistä vähennetty suojelualueiden osuutta ja luonnollista poistumaa.
- Metsäsuunnitelman hakkuutasoa ei kerrota, vaikka sitä voi lukujen perusteella yrittää laskea. Edellinen ongelmakohta kuitenkin vaikeuttaa laskelmien tekemistä.
- Kehitysluokkien pinta-aloja ja prosenttiosuuksia esittelevissä kaavioissa on merkittäviä eroja, joiden syitä ei kerrota.
- Kehitysluokkia käsittelevässä diassa tukeudutaan (talousmetsien hoidon) kehitysluokkasuosituksiin, kertomatta mitään suositusten viitekehiksestä tai tekijästä.

- Metsäsuunnitelmaluonnoksen nähtävilläoloajan tulee olla riittävän pitkä. Kohtuullinen nähtävilläoloaika tämän kokoluokan suunnitelmalle on vähintään puolitoista kuukautta.

Arvio: Toteutunut. Kaupunki ansaitsee kiitoksen pitkästä nähtävilläolosta (2,5 kk).

- Metsäsuunnitelman nähtävilläolosta tulee tiedottaa näkyvästi myös kaupungin nettisivuilla.

Arvio: Kaupunki tiedotti metsäsuunnitelman nähtävilläolosta viikon nähtävilläolon alkamisen jälkeen.

- Kaupunginosayhdistysten sekä luonnonsuojelu- ja ulkoilujärjestöjen näkemyksiä tulee koota myös lausuntopyyntömenettelyn kautta.

Arvio: Lausuntoja ei ole pyydetty ainakaan luonnonsuojelujärjestöiltä. Toivottavasti tämä ei tarkoita, että järjestöt ovat kaupungin silmissä samalla viivalla ”palautteenantajina” kuin yksittäiset – osin nimettömät – kaupunkilaiset. Luontojärjestöt ovat osallistuneet aktiivisesti valmisteluprosessiin tekemällä kirjallisia esityksiä ja työstämällä omasta maastotiedosta ja muista lähteistä arvometsäesityksiä Vaasan ja Vähäkyrön alueen metsistä.

- Laadukkaaseen vuorovaikutukseen kuuluu vastinekäytäntö sekä se, että luonnoksiin ollaan valmiita tekemään muutoksia, mikäli niitä riittävän hyvillä perusteilla esitetään.

Arvio: Emme ole nähneet viitteitä vastinekäytännön toteutumisesta. Esimerkiksi prosessin aikana tehtyihin luontojärjestöjen esityksiin (kuten arvometsäesitykseen) ei ole tullut kaupungilta mitään muodollista vastausta. Itse suunnitelmaluonnoksessa esitykset on huomioitu erittäin huonosti.

- Vuorovaikutusprosessin läpinäkyvyyteen ja dokumentointiin tulee kiinnittää huomiota. Tiedotus- ja osallistamiskokouksista sekä kirjallisesti jätetyistä lausunnoista ja muistutuksista tulee koota julkinen vuorovaikutusraportti.

Arvio: Vuonna 2019 metsäsuunnitelmasta ja sen tavoitteista järjestetyissä osallistamiskokouksissa ja esittelytilaisuudessa ei ollut sihteeriiä, joka olisi dokumentoinut palautteet. Metsäsuunnitelman tavoitteita ei myöskään muokattu saadun palautteen pohjalta, vaan samat vuoden 2019 projektisuunnitelman tavoitteet esiteltiin kaupunkiympäristö-lautakunnalle kesäkuussa 2022 (yhdellä lisäyksellä: ”Päivitetään faktatiedot Vaasan kaupungin metsäomaisuudesta osana järkevää kaupungin omaisuudenhallintaa”).

On myös epäselvää, miten kaupunki tulee prosessoimaan ja käyttämään kaikki ne palautteet metsäsuunnitelmasta, joita on kerätty nettilomakkeen kautta. Tullaanko niihin laatimaan vastineita? Tullaanko tuloksia esittelemään julkisuudessa? Julkinen vuorovaikutusraportti, jossa käydään läpi palautteiden sisällöt ja vastataan niihin, olisi erittäin toivottava prosessin läpinäkyvyyden ja uskottavuuden palauttamisen kannalta.

- Jos laadukasta vuorovaikutusprosessia ei pystytty järjestämään koronarajoitusten takia, prosessia tulee lykätä kunnes se on taas mahdollista

Arvio: Prosessi on lykkääntynyt tuntemattomista syistä. Hyvä kuitenkin, ettei nähtävilläoloa järjestetty koronarajoitusten aikana.

Kaupunkiympäristölautakunnan 8.6.2022 vahvistamien metsäsuunnitelman tavoitteiden toteutuminen

Vaasan kaupunkiympäristölautakunta hyväksyi 8.6.2002 kokouksessaan metsäsuunnitelman tavoitteet sekä luonnoksen laittamisen nähtäville. Tavoitteiden hyväksyminen tässä vaiheessa oli

jossakin määrin erikoista, koska itse suunnitelmaluonnos puuttui kokousaineistoista. Ei voi välttyä vaikutelmalta siitä, että lautakunta haluttiin sitouttaa suunnitelmaluonnokseen ilman tosiasiallista mahdollisuutta perehtyä siihen, millaisia hakkuita suunnitelma esimerkiksi tärkeissä virkistysmetsissä sisältää.

Päätösesitykseen sisältyy 12 eri tavoitetta. Verrattaessa tavoitteita suunnitelmaluonnokseen sekä sen tausta-aineistoihin on pakko todeta, että osa tavoitteista ei selvästikään toteudu riittävässä määrin. Vastaavasti osa tavoitteista saa liiankin suuren painoarvon. Jäljempänä on lyhyesti arvioitu tavoitteiden toteutumista sekä samalla arvioitu tavoitteiden mielekkyyttä.

– Päivitetään faktatiedot Vaasan kaupungin metsäomaisuudesta osana järkevää kaupungin omaisuudenhallintaa.

Arvio: Toistuva faktatietojen sekä faktoihin perustumisen korostaminen luonnoksen markkinoinnissa ei itessään ole johtanut siihen, että suunnitelma tarjoaisi vastuullisen ja riittävän tietopohjan metsien käytölle. Esimerkiksi olemassa olevien luontotietojen mittava sivuuttaminen on osaltaan johtanut lopputulokseen, joka ei mahdollista järkevää omaisuudenhallintaa, vaan saattaa toteutuksen jälkeen johtaa mm. tutkintapyyntöihin luontodirektiivin suojaamien lajien suojelusäädösten rikkomisesta.

– Saavutetaan jatkumo kaupungin pitkäaikaiselle suunnitelmalliselle metsäomaisuutemme käytölle

Arvio: Suunnitelmaluonnos ei edusta jatkumoa Vaasan pitkään vallineelle ja hienoja luonto- ja virkistysmetsiä tuottaneelle metsien maltilliselle käytölle. Käytännössä siinä esitetään hakkuumäärien tuplaamista.

- Turvataan kaupungin omistamien metsien elinvoimaisuus, turvallisuus, kohtuullinen puuntuotto, metsäluonnon monimuotoisuus sekä virkistyskäyttöarvojen säilyminen tulevaisuudessakin.

Arvio: Hakkuuesitykset ovat puuntuotannon kannalta kohtuullisen sijasta raskaita ja vaarantavat selkeästi metsien monimuotoisuusarvot sekä monien tärkeiden vaasalaisten viheralueiden virkistyskäyttöarvot. Mittava, nykyisellään monipuolisten, isolta osin myös eri-ikäistä puustoa sisältävien metsien muuttaminen ennakkoirausten, avohakkuiden ja istutusten kautta yhden ikäisiksi istutusmänniköiksi tai- kuusikoiksi on vaikea nähdä toimenpiteenä, joka parantaisi metsien elinvoimaisuutta.

– Metsäsuunnitelman esittämällä metsänhoito- ja hakkuumenetelmillä metsäpääomamme kasvu ja elinvoima on varmistettava kohtuullisella puuntuotannolla, jonka suuruusluokka on kuitenkin oltava vähimmilläänkin 50-60 prosenttia vuosikasvun kokonaismäärästä.

Arvio: Suunnitelmaluonnoksessa esitetään huomattavasti kovempia hakkuita, kun tavoitteissa ”alaperälautana” esitetty, kaupunkimetsien moniarvoisen hoidon kannalta turhan korkea 50-60 % taso. Suunnitelmaluonnoksen keskimääräinen hakkuutaso on noin 80 %, kun tarkastellaan vain metsäsuunnitelman esittelydian s. 18 lukuja (keskimääräinen vuosittainen hakkuukertymä 16 467 m³/vuosi / keskimääräinen puuston kasvu 20 383 m³/vuosi). Todellisuudessa hakkuutaso saattaa olla vielä korkeampi, koska vuosikasvusta ei kaikesta päätellen ole vähennetty suojelualueiden osuutta.

– Metsäsuunnitelman mukaisesti tavoitteena on korjata metsiemme ikärakennetta tulevaisuutta huomioiden kestäväksi, kestävän kehityksen periaatteilla.

Arvio: Suunnitelmaluonnos lisääsi toteutettuna olennaisesti yksijaksoisten ja -puolisten, yhden ikäluokan vallitsevien metsiköiden määrää nykyisellään jo eri-ikäisrakenteisuutta sisältävien metsien kustannuksella. Huomattavasti viisampaa olisi säilyttää metsien olemassaolevaa eri-ikäisrakenteisuutta sekä vahvistaa sitä nykyisissä selkeän yksijaksoisissa metsissä. Arvokkaiden, osin luonnontilaisen kaltaisten vanhojen metsien muuttaminen yksipuolisiksi istutusmetsiksi ei mahtune kestävän kehityksen käsitteen läntisten normaalitulkintojen laveimpaankaan raamiin, vaan rinnastuu lähinnä sademetsähakkuihin.

–Varaudutaan ilmaston ääri-ilmiöiden myrsky ja turvallisuusseikkoihin luontaisilla metsätyypeillä, eri-ikäisyydellä sekä lähimetsien asukasturvallisuuteen (hoitoluokitus).

Arvio: Suunnitelman uudistus- ja harvennushakkuut ovat ylimitoitettuja perusteltujen turvallisuustarpeiden näkökulmasta eli asiallinen asukas- ja käyttäjäturvallisuus hoituu järkevämmiin kriittisiin reuna-alueisiin kohdennetuilla harkituilla poimintahakkuilla. Eri-ikäisyyden lisäämistä valmiiksi jo eri-ikäisyyttä sisältävien metsien avohakkuulla on suunnitelmassa tavoitteen kannalta liikaa. Lisäksi on esitetty turhan paljon tavoitteen kannalta haitallisia ylispuiden poistoja, Esitettyjen avohakkuiden lisäämät avoimet metsänreunat, muiden uudistushakkuiden luomat tilanteet sekä harvennusten tuottamat väljät metsikkörakenteet ovat erityisen herkkiä muun muassa myrskytuhoille sekä uudistusalojen reunat osin myös kirjanpainaajatuhoille.

– Hiilinielun riittävyteen ja hiilidioksidipäästöihin vastataan kehittämällä uusien taimikoiden ja nuorten kasvatusmetsien osuutta, koska 20-60 vuotiaiden metsien hiilensidontakyky korkeinta.

Arvio: Suunnitelma edistää tavoitetta, jonka tarkoitushakuinen muotoilu on tosin lähtökohtaisesti täysin vastuuton tilanteessa, jossa ratkaiseviksi tiedetään lähivuosikymmenien hiilinielut sekä nykyisellään hyvien ja erinomaisten hiilivarastojen säilyttäminen. Suunnitelmaluonnos pienentää hiilinieluja 2020-luvulla lisäämällä hakkuita niin paljon että puuston kasvu pienenee. Samalla hakkuut poistavat kasvusta suuremman osan kuin aikaisemmin, mikä sekin pienentää nettohiilinielua, eli hiilitasetta.

- Hiilivarantojen sitominen varmistetaan jatkamalla joidenkin elinvoimaisten iäkkäiden metsien kiertoaikaa ja jättämällä kannot ja hakkuutähteet uudisalueille ja välttämällä maanmuokkausta.

Arvio: On sinänsä hyvä, jos kannot ja hakkuutähteet on todellakin ohjeistettu jätettäväksi uudistusalueille. Maanmuokkauksia esitetään kohtalaisen isolle joukolle avohakkuukuvioita, joten niiden välttämässä ei ole kovin hyvin onnistuttu. Tieto esitettyjen maanmuokkausten kokonaishehtaaramäärästä tosin puuttuu suunnitelman osallisille avatuista pohjatiedoista, kuten myös kaikkia muita ns. hoitotoimia koskevien toimenpiteiden pinta-aliatiedot.

Suunnitelma esittää avohakkuita ja muita uudistushakkuita lukemattomille tällä hetkellä hyvälle hiilivarastokuvioille. Tavoite toteutuu toki siltä osin, että suunnitelmassa esitetään ”joidenkin” iäkkäiden metsiköiden säästämistä uudistushakkuilta ainakin tämän suunnitelmakauden ajan. Määrä on kuitenkin mahdollisuuksiin ja tarpeisiin nähden hyvin vähäinen.

-Haetaan ja esitetään mahdollisuuksien mukaan uusia metsitysalueita tai täydennysistutuskohhteita.

Arvio: Suunnitelma-aineistosta puuttuvat tämän osalta hehtaariohtaiset yhteenvetotiedot, joten kohteiden kattava hahmottaminen edellyttäisi monen tunnin mittaista karttatarkastelua. Metsitys- ja täydennysistutuskohhteita on havaittujen esimerkkien perusteella haettu esim. Kotirannan alueelta nykyiseltä hyvältä pölyttäjäniittykuviolta 509 (0,25 ha, toimenpiteiksi esitetty mätästystä ja rauduskoivun istutusta). Järkevä hoito kuviolla olisi oikea-aikainen niitto kerran vuodessa. Toinen esimerkki löytyy Solasaareltä, missä esitetään Gerbyn Omenapuupuiston viereisen kuvion (308) metsitystä. Omenapuupuiston niityn hoitoon kaupunki on saanut Ympäristöministeriön Helmi-rahoitusta vuonna 2021 ja samoja niittyarvoja voi löytyä myös viereiseltä kuviolta, jolla kasvaa nyt pajua ja muuta nuorta lehtipuustoa. Selvästikin esitetyt metsityshankkeet tulisi vielä käydä systemaattisesti lävitse ja poistaa tarpeettomat ja haitalliset esitykset.

-Kyetään valmistelemaan ja valmentamaan metsänkäsittelytoimenpiteillä Yleiskaava 2030: n mukaisia odottavia maankäytön muutostarvealueita.

Arvio: Esitettyjen mittavien uudistus- ja harvennushakkuiden toteuttaminen 2023-2030 kaavoituksen maankäytön muutosalueilla luo vääjäämättä ristiriitoja muun muassa sen hyvän kaavoituskäytännön kanssa, että luontoarvoja tuhoavia ja heikentäviä valmennushakkuita ei tehdä ennen asemakaavoituksen valmistumista. Varsinkin uudistushakkuut saattavat myös aidosti haitata kaavojen laadintaa muun muassa heikentäessään mahdollisten lähivirkistysalueiden virkistys- ja maisema-arvoja sekä viheryhteyksien toimivuutta.

–Kehitetään edelleen faktatietoihin perustuvaa osallistamista sekä vuorovaikutteisuutta, asukas-tiedotustilaisuuksia ja hyödynnetään tässä paikkatiedon mahdollisuuksia.

Arvio: Suunnitelman keskeisiin tietoihin kuuluvien kuviokohtaisten puustotietojen puuttuminen sekä suunnitteluaineiston sekavuudet antavat todellakin perusteita siirtyä Vaasassa faktaperusteiseen osallistamiseen metsänhoidon suunnittelussa. Tällä kertaa tavoite epäonnistui pahasti. Faktaperusteisuuteen siirtymisen tarve koskee osallistamisen ohella keskeisesti myös itse suunnittelua sekä suunnittelun tavoitteiden asettelua. On jossakin määrin kohtuutonta esittää metsäsuunnitelman perustuvan faktoihin (Ilkka-Pohjalainen 23.6.2022), kun sekä kommentoijilta että päättäjiltä on evätty mahdollisuus perehtyä merkittävään osaan suunnitelmaan liittyvistä aineistoista.

– Perustellaan metsäsuunnitelmalla resurssien tarve kaupungin budjetoinnissa metsänhoitoon, metsiemme virkistyskäytön mahdollisuuksiin sekä vaikuttavuuteen ihmisille.

Arvio: Suunnitelma-aineiston mittavat puutteet ja sekavuudet sekä itse suunnitelman huonosti harkittu ja yksipuolinen talousmetsäpainotus eivät auta perustelemaan syitä resurssoida nykyisenkaltaista kaupungin metsänhoitokulttuuria, jossa on vakavia ongelmia niin tavoitteissa, päätännässä, suunnittelussa, toteutuksessa kuin vuorovaikutuksessakin.

22.8.2022 järjestetyn avoimen tilaisuuden synnyttämä hämmästy

Vaasan kaupunki järjesti 22.8 metsäsuunnitelmasta avoimen keskustelutilaisuuden, johon osallistui toistasataa suunnitelmasta kiinnostunutta kansalaista. Tilaisuus ei nähdäksemme vähentänyt suunnitelman ympärillä leijuvaa hämmästyksen ilmapiiriä, vaan osin pahensi tilannetta.

Metsäsuunnitelmaluonnosta julkisuudessa toistuvasti puolustelleen Vaasan kaupungin metsäpäällikön Timo Jousmäen suusta kuultiin tilaisuudessa muun muassa seuraavat kommentit (ei täysin sanantarkkoja, mutta asiasisältö varmistettu usealta tilaisuuden osallistajalta sekä Vasabladetin tilaisuudesta kertovasta jutusta (24.8.)):

”Vaasassa ei maanmuokkausta tehdä, mm äestystä”.

”Nykyosuuntaus ei tule muuttumaan avohakkuiden osalta (3-5 ha/vuosi)”.

Edellä mainitut virkamieskommentit ovat täysin ristiriidassa suunnitelmaluonnoksen sisällön kanssa. Suunnitelmassa esitetään esimerkiksi maanpinnan muokkauksia (mm. äestys, laikutus, mätästys, ojitusmätästys) yli neljällesadalle hehtaarille uudistusalueita sekä metsitettäväksi esitettyjä alueita. Turhan runsaasti on myös kunnostusojituksia, jotka voidaan osaltaan rinnastaa maanpinnan muokkauksiin. Avohakkuiden määrä on suunnitelmaluonnoksessa 7-11-kertainen Jousmäen kuvaamaan nykyosuuntaukseen verrattuna, eli keskimäärin 33 hehtaaria vuodessa.

Kuinka uskottavaa on, että nykyosuuntaus todellisuudessa säilyy huomioiden muun muassa metsäsuunnitelman tavoitteisiin kirjatut avohakkuiden lisäämiseen selvästi tähtäävät metsien ikärakenteen korjaus sekä uusien taimikoiden ja nuorten kasvatusmetsien osuuden kehittäminen?

Suunnitelman sisällön ja virkamiesten kommenttien perusteella syntyy kuva siitä, että Vaasan kaupunki on tehnyt metsäsuunnittelussa kolme isoa virhettä. Ensimmäinen virhe on se, että suunnitelma on tilattu ”vanhasta muistista” talousmetsien suunnitteluun erikoistuneelta toimijalta (Skogsvårdsföreningen Österbotten) miettimättä kunnolla muita, kaupunkimetsiin paremmin soveltuvia vaihtoehtoja. Toinen epäonnistuminen on tapahtunut tilauksen ohjeistuksessa eli konsultille on annettu liikaa vapausasteita.

Kolmas kohtalokas epäonnistuminen on tapahtunut siinä, että nähtäville on laitettu toteuttamiskelvoton suunnitelmaluonnos, joka sisältää runsaasti Vaasan nykyiselle metsänhoidolle vieraita aineksia sekä erilaisia ylilyöntejä. Erityistä kummastusta herättää se, miksei edes ilmeisimpiä ylilyöntejä ole poistettu nähtäville laitetusta luonnoksesta?

Puutteelliset luontotiedot sekä luontovaikutusten arvioinnin puuttuminen

Suunnitelman luontovaikutusten arvioinnin suhteen osallisten mahdollisuuksia arvioida suunniteltujen hakkuiden vaikutuksia, tarpeellisuutta ja hyväksyttävyyttä heikentää tarkempien, varsinaisten kuviokohtaisten metsäsuunnitelmatietojen puuttuminen. Asialliseen metsäsuunnittelu-vuorovaikutukseen kuuluvien kattavampien kuviotietojen sijasta osallisille tarjotaan pelkkää tietojen referaattia, jossa kerrotaan kuvion numero, pinta-ala, hoitoluokka, kehitysluokka, valtapuuston ikä sekä esitetyt hakkuut ja hoitotoimenpiteet. Hakkuiden intensiteettiä (esim. harvennusten volyymi) ei avata, kuten ei myöskään sitä kohdentuvatko esim. harvennus- ja poimintahakkuut vain osaan kuviosta (esim. tonttien ja reittien reunat) vai koko kuviolle. Pyynnöistä huolimatta Vaasan ympäristöseura ei ole näitä tietoja myöskään saanut.

Vaasan kaupungin metsäomaisuus sisältää huomattavan määrän arvokkaita metsiä ja muita luontokohteita, joilla on erityistä merkitystä niin METSO-ohjelman suojelutavoitteiden kuin uhanalaisten ja suojelutoimia vaativien luontotyyppien ja lajien osalta. Osa luontokohteista on syytä nähdä valtakunnallisesti arvokkaina (esim. Pilvilammen metsät, Öjenin Natura-alueeseen liittyvät vanhat metsät), isompi joukko on maakunnallisesti arvokkaita (mm. Mustikkamaan ja

Öjbergetin metsät) ja pääosa paikallisesti arvokkaita. Lisäksi on paljon ekologista verkostoa täydentäviä, pienialaisempia avainbiotooppitasen kohteita.

Osa luontoarvoista on ollut koko ajan tiedossa kaupungin omien selvitysten tai luontojärjestöjen tuottamien aineistojen perusteella, mutta paljon on myös aitoa luontotietovajetta. Metsäsuunnitelman teon yhteydessä olisi ollut hyvä mahdollisuus ja monia hyviä syitä koota kaikki olemassa oleva, suunnittelualueita koskeva keskeinen luontotieto sekä päivittää tietopohjaa selkeimpien puutteiden osalta (esim. METSO-arvot). Tämä päivitys- ja selvitystyö on aineiston perusteella laiminlyöty. Lopputuloksena suunnitelma epäonnistuu erittäin pahasti luontotietojen faktatietopohjan asiallisessa tuotossa, päivityksessä, arvojen tunnistamisessa, arvometsähoitoluokan käytössä sekä varsinkin tärkeimmässä eli huomioinnissa itse hakkuu- ja hoitoesityksissä.

Metsäsuunnitelman yleisaineistoissa kerrotaan yleisiä yhteenvetotietoja metsäsuunnitelman yhteydessä tehdystä luontoarvojen selvityksestä ja huomioinnista. Selvitettyjen arvojen, käytettyjen aineistojen sekä arvojen todellisen huomioinnoin astetta ja tapaa ei kuitenkaan kunnolla avata. Sen verran keskeisen tärkeää asiaa avataan, että metsä- ja luonnonsuojelulakikohteita on tunnistettu 28 ha ja muita arvokkaita elinympäristöjä 157 ha (mukana huomioidut liito-oravan elinympäristöt). Eli valtaosa Vaasan metsien 2020-luvun luontoarvottamisen kannalta keskeisistä luontokohteista ja -arvoista on jäänyt pelkästään lukujen perusteella metsänhoitoyhdistykseltä tunnistamatta. Erikoista on se, että metsäsuunnitelman ohjausryhmä ei ole ongelmaan puuttanut itse prosessin aikana.

Erityisesti nostetaan esille määritellyt kuviokohtaiset erityispiirteet, joita on määritelty isolle osalle suunnittelualuetta (2141 ha pinta-alan kattavalla kuviojoukolle) Kuviokohtaisia erityispiirteitä ja näiden huomiointiastetta ja -tapaa on mahdotonta arvioida tilanteessa, jossa kuviokohtaiset tiedot puuttuvat osallisille avatusta aineistosta.

Suunnitelma-alue koskettaa niin isoa määrää luontoalueita ja isoa joukkoa Vaasan (ja osin myös Mustasaaren) asukkaita, että sen osalta olisi ollut kaikki perusteet tehdä ympäristövaikutusten sekä sosiaalisten vaikutuksien riittävä arviointi joko virallisten YVA- ja SOVA-menettelyjen tapaan tai näiden kevennetyllä versiolla.

Toimenpide-esitykset:

- 1) Vaasan kaupungin on syytä teettää metsissään kattava METSO-arvojen selvitys sekä uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien selvitys ennen kuin metsäsuunnitelma lopullisesti hyväksytään. Samalla tulee päivittää tiedot tiukan suojelun lajien (vähintään liito-orava) lisääntymis- ja levähdyspaikoista hakkuualueilla.
- 2) Vähintäänkin METSO I ja II luokkien metsät sekä uhanalaisia luontotyyppejä edustavat metsiköt tulee rajata hakkuiden sekä muiden kuin asukas- ja käyttäjäturvallisuuden kannalta välttämättömiksi arvioitujen toimenpiteiden ulkopuolelle.
- 3) Arvokkaimpien luontokohteiden osalta on syytä ottaa vakavaan harkintaan kohteiden lakisääteisen suojelun edistäminen (jatkotoimenpide).
- 4) Osana suunnitelman lopputyöstöä tulee ulkopuolisena konsulttityönä laatia suunnitelman osalta ympäristövaikutusten sekä sosiaalisten vaikutusten arviointi.

Hoitoluokat

Luonnoksen hoitoluokitus on epäonnistunut niin käytettyjen hoitoluokkien, hoitoluokkien kuvausten kuin yksittäisten metsäalueiden ja -kuvioiden luokittelunkin osalta. Vaasan kaupunkimetsissä on 2020-luvulla korkea aika luopua metsien luokittelusta lähtökohtaisesti talousmetsiin. Näin on jo tapahtunut monissa Suomen kaupungeissa. Enemmän painoa tulee antaa metsien merkitykseen luontoarvojen, lähimetsäkäytön, virkistyskäytön sekä näkymä-, melu- ja pölynsuojan kannalta.

Hoitoluokkien kuvaukset ovat vanhakantaisia korostaen kohtuuttomasti metsien hakkuu- ja hoitotarpeita sekä metsätalouden harjoittamisen ensisijaisuutta muiden, Vaasan kaupunkimetsissä aidosti olennaisempien arvojen kustannuksella. Hoitoluokkien kuvauksissa kiinnittää kiusallista huomiota myös luontoarvojen (luontotyytit, lajit, ekologisen verkoston laatu) säilyttämisen ja lisäämisen olematon rooli talous-, virkistys- ja lähimetsien kohdalla.

Hoitoluokissa on tehty myös erikoinen, järkevää ja faktapohjaista metsienkäytön suunnittelua olennaisesti vaikeuttava ratkaisu yhdistää suojelu- ja arvometsät samaan luokkaan. Ongelmaa pahentaa se, että suunnitelmassa tästä sisällöltään turhan sekavasta luokasta käytetään toistuvasti muotoilua Suojelualueet sekä ainakin kerran muotoa suojelumetsät. Suojelualueet ovat normaalissa kielenkäytössä alueita, jotka on lakisääteisesti perustettu tai vähintäänkin varattu perustettavaksi luonnonsuojelualueiksi.

Vallitseva valtakunnallinen tapa on osoittaa viheralueiden luokittelussa suojelumetsiksi perustetut suojelualueet sekä kaavoissa suojelualueiksi varatut alueet. Arvometsiksi osoitetaan yleensä muita luonto-, maisema- ja kulttuuriarvoiltaan merkittäviä metsiköitä ja metsäalueita. Tämä malli on kaikin puolin järkevä käytettäväksi myös Vaasassa.

Suunnitelman fataaleihin epäonnistumisiin kuuluu se, kuinka heikosti siinä on tunnistettu ja nostettu arvometsinä esille Vaasan metsien lukuisat valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat luontokohteet sekä yksittäiset arvokkaat metsäkuviot. Tällaisia arvometsästatuksen ansaitsevia luontoalueita on tunnistettu muun muassa kaupungin omissa luontoselvityksissä, liito-oravaselvityksissä, luontojärjestöjen suojeluesityksissä (mm. metsäsuunnitelmaa varten kaupungille toimitettu Vaasan arvometsät-esitys sekä itsenäisyyden juhlavuonna 2017 tehty suojeluesitys sekä ilmeisesti myös metsäsuunnittelun maastotöissä. Vaasan metsistä löytyvien merkittävien luontoarvojen takia varsinkin arvometsien määrää olisi faktaperusteilla mahdollista ja perusteltua moninkertaistaa luonnoksessa esitetystä.

Oma lukunsa ovat erälle suojelualueiden hoitoluokan kohteille osoitetut hakkuut. Esimerkiksi Kuusisaaren metsät on luokiteltu suojelualueiksi, mutta silti pääosa niistä on esitetty käsiteltäviksi metsien keskeisille suojeluarvoille (valtapuuston ikä, puuston luonnon tilan aste, lahoppuun määrä ja vaihtelevuus) kannalta tuhoisilla mittavilla avo- ja harvennushakkuilla. Samoin osalle lähimetsistä on esitetty päätehakkuita, vaikka Hoitoluokat -dian mukaan lähimetsien metsähoitotoimet toteutetaan peitteisyys säilyttäen.

Toimenpide-esitykset:

- 1) Vaasan kaupungin on syytä luopua talousmetsien hoitoluokasta ja siirtää nykyiset tämän luokan kohteet muihin hoitoluokkiin.
- 2) Suojelu- ja arvometsien hoitoluokka tulee jakaa erikseen suojelumetsiksi ja arvometsiksi.

3) Arvometsiksi osoitettujen metsien määrää tulee olennaisesti lisätä.

4) Hoitoluokkien kuvauksia tulee muokata talousmetsä- ja hoitopainotteisuutta vähentäen ja luontoarvojen sekä hallitun hoitamattomuuden painoarvoa lisäten.

Järkevien kaupunkimetsän hoitoperiaatteiden huomiointi

Pääosalla Vaasan kaupungin metsistä on niiden sijainnin ja käytön takia tavanomaista talousmetsää suurempi merkitys ulkoilu- ja virkistysmetsinä. Lisäksi monilla metsistä on erityistä arvoa metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisen, luonnonmukaisien kauko- ja lähimaisemien, epätoivottujen maisemanäkymien välttämisen sekä melu- ja pölysuojan kannalta. Edellä mainittujen erityisarvojen korkean, koko ajan kasvavan painoarvon takia Vaasan kaupungin metsiä on syytä tarkastella hoitoluokasta riippumatta ns. kaupunkimetsinä.

Hyvien kaupunkimetsänhoidon periaatteiden sijaan suunnitelmassa tukeudutaan huomattavan vanhakantaiseen normitalousmetsien hoitodeologiaan. Tämä näkyy selkeimmin siinä kuinka vahvasti aineisto tukeutuu talousmetsien hoidossa käytettyihin, kaupunkimetsien hoidossa kyseenalaisiin kehitysluokkasuosituksiin. Kuvioden ja konkretian tasolle vanhakantaisuus heijastuu siinä kuinka vahvasti tukeudutaan jaksollisen metsätalouden niihin toimiin (laajat avo- ja harvennushakkuut, virkistykselle ja luonnolle tärkeimpien vanhojen ja varttuneiden metsien keinollinen uudistaminen), jotka kaupunkimetsissä aiheuttavat eniten ristiriitoja ja kritiikkiä.

Vaasan kaupunkiympäristölautakunta on kokouksessaan 8.6.2022 vahvistanut suunnitelmalle ylempänä käsitellyt tavoitteet (12 kpl). Asetetut tavoitteet toteutuvat suunnitelmassa hyvin epätasapainoisesti. Näyttää siltä, että erityistä painoarvoa on saanut suunnitelmaluonnoksesta löytyvä ylimääräinen tavoite: *”Metsäsuunnitelman tavoitteena on säilyttää metsien elinvoimaisuus toteuttamalla aiemman suunnitelman rästiin jääneitä toimenpiteitä”*. Suunnitelmaan tutustuja ei voi välttyä siltä epämiellyttävältä vaikutelmalta, että suunnitelman tekoa on kohtuuttomasti ohjannut suunnitelman laatijan halu saada toteutukseen edellisen suunnitelmakauden toteuttamatta jääneet, monelta osin toteuttamiskelvottomiksi todetut hakkuu- ja hoitoesitykset.

Lähtökohtaisesti suunnitelmaluonnos sisältää moninkertaisesti liikaa talousmetsien vallitsevista hoitokäytännöistä periytyviä avo- ja harvennushakkuita, muita raskaita uudistushakkuita sekä edellämainittuihin liittyviä ennakko- tai jälkihoitotoimenpiteitä (ennakkoraivaukset, ojitusmätästykset, kunnostusojitukset, kuusen- tai männyn istutukset). Ongelmaa pahentavat järkevän kaupunkimetsänhoidon kannalta liian suuri kuvioden keskikoko ja siitä johtuva heterogeenisyys varsinkin hoitotarpeen arvioinnin kannalta. Lopputuloksena on varsinkin kaupunkialueella runsaasti koko kuviolle esitettyjä turhan raskaita toimenpiteitä, joille olisi asiaperusteita korkeintaan tonttien, teiden ja reittien reunoilla, silloinkin usein poimintahakkuuksi kevennettyinä.

Vastaavasti suunnitelmaluonnoksesta löytyy liian vähän rauhaan jätettyjä metsiä, hallittua hoitamattomuutta (=vain turvallisuusperusteinen rajattu hoito lahoppuuta jättäen) sekä tonttien, teiden, ulkoilureittien ja muiden erityiskohteiden reuna-alueille selkeästi kohdennettuja ja rajattuja yksittäisten puiden poimintoja.

Toimenpide-esitykset:

- 1) Luonnosta tulee jalostaa vähentämällä olennaisesti avo- ja harvennushakkuita, muita uudistushakkuita, ennakko- ja avohakkuuksia sekä ojitustalustoja.
- 2) Kunnostus- ja puustojen poistosta on syytä luopua kokonaan.
- 3) Ilmeisiä hoitotarpeita puuston huonokuntoisuuden takia sisältävien reunakuvioiden (tontit, tiet, leikkipuistot, ulkoilureitit, pääpolut) hoitoesityksiin on syytä sisällyttää reunavyöhykkeille yksilöityjen ongelmapuiden poimintahakkuu (lahopuun jätö ohjeistaen).

Vaasan metsien elinvoimaisuus sekä väitetty nuorten puustojen vähäisyys

Suunnitelman tavoitteissa korostetaan metsien elinvoimaisuuden säilyttämistä, mikä tarkoittaa käytännössä suunnitelman selkeää pyrkimystä lisätä olennaisesti avohakkuualueiden, taimikoiden sekä yhden ikäisten nuorten kuusi- ja mäntymetsien suhteellista osuutta kaupungin metsissä. Tavoite voi puustojen elinvoimaisuuden lisäämisen kannalta olla paikoin perusteltavissa, mutta metsien elinvoimaisuuden kannalta tavoite ja sen mukaiset toimenpiteet edustavat suunnitelman tavoittelemassa muodossa ja laajuudessa aktiivista luontokadon edistämistä.

Raskaiden hakkuiden perusteena käytetään talousmetsien jaksollisen kasvatuksen yhteydessä luotua, itsessään kritiikille altista kehitysluokkasuosittelua, joka ei sovellu lainkaan kaupunkimetsien hoitoon. Varsinkin mäntyvaltaisilla sekä karummilla metsätyypeillä sen mukainen karkea jaottelu myös luokittelee uudistuskypsiksi eli elinvoimansa menettäneiksi ison joukon biologisen ikänsä ja elinaikaodotteensa osalta vasta ”alkavan keski-ikäisen” metsiä, joilla on jäljellä vielä lukuisia vuosikymmeniä elämää matkalla tilanteeseen, jossa merkittävä osa valtapuustosta on huonokuntoista.

Metsäsuunnitelman tausta-aineistoissa sekä eräissä aihetta popularisoineissa lehtijutuissa (esim. Ilkka-Pohjalainen 23.6.2022) annetaan hyvin synkkä ja faktojen osalta harhaanjohtava kuva Vaasan kaupungin metsien nuorten puuston vähäisyydestä sekä vanhojen metsien kohtuuttomasta määrästä. Edellä mainituilla perustellaan etenkin uudistushakkuiden moninkertaistamista nykyisestä tasosta. Todellisuudessa tilanne ei ole mitenkään erityisen synkkä eli pelkästään suunnitelman perusteella kaupungin metsistä merkittävä osa on aukkoja (3 %), taimikoita (10 %), nuoria kasvatusmetsiä (17 %) tai peräti eri-ikäisrakenteisia metsiä (7 %). Lisäksi varttuneissa ja uudistuskypsissä metsissä on runsaasti mäntyvaltaisia metsiä, karujen kasvupaikkojen havusekametsiä sekä muita rakenteeltaan monipuolisia ja hyväkuntoisia puustoja, joilla on potentiaalia säilyä (puustoltaankin) elinvoimaisina vielä pitkään.

Huomattava osa suunnitelmassa valtapuustoltaan uudistuskypsiksi tai varttuneiksi todetuista metsiköistä sisältää todellisuudessa merkittävän määrän nuorta puustoa. Esimerkkejä tällaisista metsistä ovat vaikkapa Kuusisaaren iso harvennushakkuukuvio 175 (9,06 ha, varttunut kasvatusmetsä) sekä saman saaren avohakattaviksi esitetyt uudistuskypsät kuviot 169 (4,32 ha), 173 (1,76 ha), 176 (1,13 ha) sekä 300 (3,36 ha).

Kuusisaaren avohakkuukuvioiden kaltaisten, ikärakenteeltaan vaihtelevien metsiköiden kohdalla metsäsuunnitelman tarjoama, elinvoiman ”palauttava” käsittely on erityisen vakava virhe. Kuviot edustavat isolta osin puustorakenteeltaan luonnontilaisen kaltaisia vanhoja ja iäkkäitä metsiä, joiden merkitys monimuotoisuuden suojelulle tiedetään 2020-luvulla keskeiseksi. Näiden

metsien ominaisuuksiin kuuluu se, että järeän valtapuuston ohella puustossa on tuntuvasti myös ohutta ja keskijäreää puustoa sekä lahoppuuta. Tällaisten eri-ikäistä ja -kokoista puustoa sisältävien monipuolisten arvometsiköiden avohakkaaminen ja muuttaminen yksipuolisiksi, yhdenikäisiksi mänty- ja kuusi-istutusmetsiksi on vastuutonta. Erityisen tyyliittömäksi toiminta muuttuu, jos sitä suunnitelman tapaan perustellaan metsien elinvoimaisuuden lisäämisellä. Ongelma koskettaa Kuusisaaren ohella kymmeniä muitakin metsäalueita.

Kuva: Kuusisaaren kuvio 300 avohakattavaksi esitetty (uudistuskypsä) metsä. Valtapuustoksi ilmoitettu 133-vuotias kuusi. Metsässä on runsaasti eri-ikäistä puustoa, mukaan lukien nuoria puita.

Arvokkaiden luontokohteiden huomiointi

Metsäsuunnitelma epäonnistuu Vaasan arvokkaiden luontokohteiden tunnistamisessa ja huomioinnissa. Jäljempänä on esitelty tiiviisti joidenkin luontokohderyhmien huomiointia.

- Kaavojen ja viheraluejärjestelmän luontokohteet ja ekologiset yhteydet

Suunnitelmaluonnoksessa ohjataan raskaita hakkuita myös sellaisille alueille, jotka on tunnistettu arvokkaiksi kaupungin omissa selvityksissä. *Vaasan viheraluejärjestelmästä* (2008) löytyy kartta arvokkaista luontotyypeistä, jotka on edelleen jaettu linnustolle erityisen arvokkaisiin luontotyypeihin, liito-oravan elinpiireihin ja avainbiotooppeihin (esim. korpi, lehto, räme, kallio). Osa näistä arvokkaista luontotyypeistä esitetään metsäsuunnitelmassa hakkuita. Muutama

esimerkki: Liisanlehdon linnustolle arvokas luontotyyppi, johon esitetään 4 hehtaarin avohakkuu, Onkilahden itärannan linnustolle arvokas luontotyyppi, johon esitetään ylispuiden poistoa, Svartön linnustolle arvokas luontotyyppi, johon esitetään avohakkuuta ja Storbergetin soistuneet kangasmetsät, joihin esitetään suojuspuuhakkuuta. Smalinfjärdenin varret ja Gloppetin eteläosa on tunnistettu viheraluejärjestelmässä kautaltaan avainbiotoopiksi. Näihin suo- ja suoreunusmetsiin esitetään avo- ja harvennushakkuuta.

Suunnitelmaluonnoksessa ohjataan myös raskaita hakkuuta luonnonsuojelualueiden ja SL-alueiden reunoille. Esimerkiksi Haukinevan luonnonsuojelualueiden reunalle esitetään laaja avohakkuu (kuvio 949) ja Pilvilammella avohakkuukuviot 1678 (153-vuotias kuusivaltainen metsä) ja 1685 (122-vuotias kuusivaltainen metsä) rajautuvat SL-alueeseen.

Hakkuuta esitetään myös ainakin muutamalle asemakaavojen luontokohteelle:

1. Laajametsän suurteollisuusalueen tarkistuksen MY-alueelle esitetään noin 10 ha avohakkuuta ja 3 ha harvennuksia. Alueella on vanhoja metsiä ja viitasammakon kutulammikoita. MY-alueen kaavamerkintä on seuraava:

”Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Alueen pääkäyttötarkoituksen lisäksi alueella on arvoja biologisen monimuotoisuudens sekä elinympäristöjen ylläpitämisessä. Aluetta kehitetään luonnon ominaispiirteethuomioon ottaen. Alueen erityisarvot tulee ottaa huomioon metsänhoitotoimenpiteiden yhteydessä. Luonnonsuojelulain 49 §:n perusteella suojellut lajit tulee ottaa huomioon. Liito-oravan kulkuyhteydet on huomioitava metsän käyttöä suunniteltaessa. Jos metsänhoitotoimenpiteitä tehdään, muut luontoarvot tule selvittää.”

2. Laajametsän suurteollisuusalueen VL/s -alueelle esitetään 18-vuotiaan pihlaja-metsikön avohakkuu, joka aiheuttaa VL/s-alueen läpi kulkevan puustoisien yhteyden katkeamisen. Myös kuvion 2072 avohakkuu sijaitsee osittain VL/s alueella.

3. Rekkakadun asemakaavan pienehkölle MY-alueelle esitetään poimintahakkuuta (kuvio 1994)

Yleiskaavoissa pyritään säilyttämään ekologisesti toimiva viheralueverkosto, jossa viheralueet säilyvät toisiinsa kytkettyinä. Vaasan yleiskaava 2030 perustuu muun muassa Vaasan viheraluejärjestelmään, jonka yhtenä tehtävänä on ollut varmistaa direktiivilajien elinmahdollisuuksien säilyminen.

Metsäsuunnitelmassa ohjataan raskaita hakkuuta myös Vaasan yleiskaavan 2030 tärkeille viheryhteyksille, esimerkiksi Risön ja Pilvilammen väliselle yhteydelle, joka kulkee Liisanlehdon,, Haapaniemen ja Kiilapalstan läpi. Tälle kapeahkolle yhteydelle on esitetty melko laajoja avo- ja suojuspuuhakkuuta, jotka selvästi heikentäisivät – käytännössä miltei katkaisten – alueen läpi kulkevaa puustoista yhteyttä.

- Vaasan arvometsä-esityksen ja Vähäkyrön alueen hoitoesityksen kohteiden huomiointi

Suunnitelmaluonnoksessa on erittäin heikosti huomioitu Vaasan ympäristöseuran metsäsuunnitteluprosessia varten valmistelemat Vaasan arvometsä-esityksen kohteet (55 kpl) sekä Kyrön Seudun Luonnonsuojeluyhdistyksen hoitoesitys Vähäkyrön alueen metsistä. Nämä esitykset on valmisteltu isolla työllä metsäsuunnitelmapirosessia varten, hyödyntäen muun muassa järjestöjen omia maastoselvityksiä. Esitykset on jätetty kaupungille vuonna 2019, ja ne on ollut myös Metsähoitoyhdistyksen tiedossa. Alkuvuonna 2021 luontojärjestöt jättivät kaupungille myös

aloitteen Metso-suojelun selvittämisestä Vaasan metsäsuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Valtaosa (noin 4/5) Vaasan arvometsä-esityksen kohteista vaurioituu pahasti tai monessa tapauksessa tuhoutuu luontoarvojen osalta lähes kokonaan, mikäli suunnitelman mukaiset hakkuu- ja hoitotoimet toteutetaan. Tässä on muutama esimerkki: Kylälammen itäpuolen metsä (16 ha), johon esitetään 8 ha verhopuuhakkuuta, Gerby Storbergetin metsä (22 ha), johon esitetään 11 ha suojuspuuhakkuuta, Mustikkamaa (40,6 ha), johon esitetään 3 ha avohakkuuta ja 18 ha harvennushakkuuta, Svarvarsbackenin metsä (18,5 ha), joka esitetään kauttaaltaan käsiteltäväksi avo-, poiminta- ja harvennushakkuuin. Vähäkyrön alueella esitetään avohakattavaksi Filppulan palsta (6,6 ha) ja harvennettavaksi Kirstan palsta (9,5 ha), joita Kyrön Seudun Luonnonsuojeluyhdistyksen hoitoesityksessä kuvataan luonnontilaisiksi. Nämä ovat vain muutamia esimerkkejä.

Maltillisen kiitoksen ansaitsee muutamien Öjenin, Bölen ja saariston arvometsäkohteiden osittainen luokittelu suojelualueiksi ja niiden jättäminen hoitotoimenpiteiden ulkopuolelle.

Vain harvoissa tapauksissa arvometsäkohteilla on varsinaisia, metsäsuunnitelmaan kirjatun hakkuutoimenpiteen edellyttäviä hoitotarpeita. Useimmiten tarvetta on vain reittien, teiden ja tonttien reunojen yksittäisten puiden poiminnalle tai rajatulle reunojen pienpuuston käsittelylle.

- Luontodirektiivin liitteeseen IV (a) kuuluvien lajien huomiointi

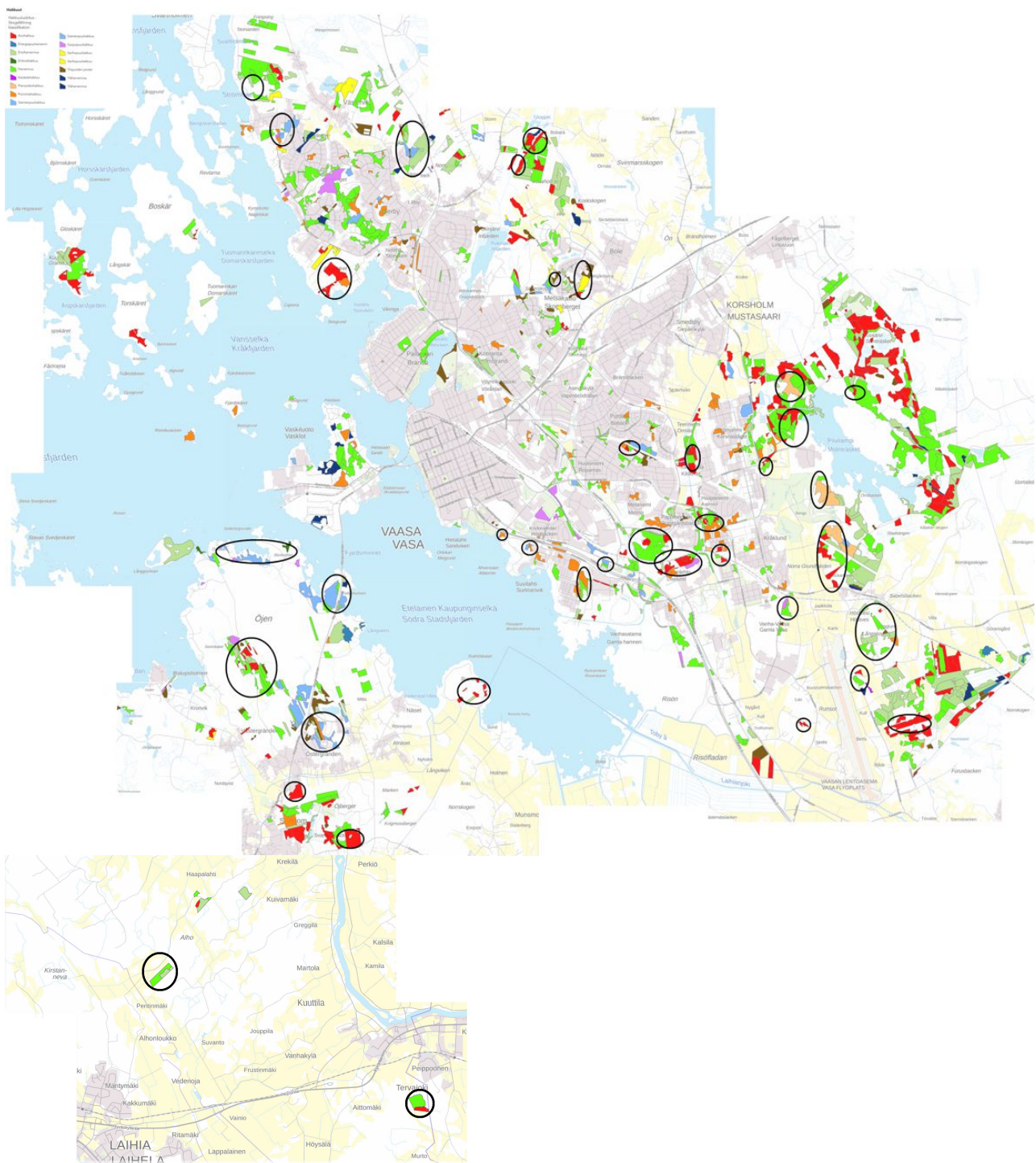
Vaasan kaupunki ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus laativat yhteistyössä vuonna 2020 toimintamallin direktiivilajien huomioon ottamisesta maankäytön suunnittelussa. Toimintamallissa on Vaasan metsäsuunnitelmasta oma kappaleensa, jossa todetaan seuraavaa:

*”Maankäytön suunnittelun lisäksi direktiivilajien ennakoiva suojelu tapahtuu alueiden rakentuessa kaavan mukaisesti sekä viheralueiden hoidon avulla. Vaasassa laaditaan uusi metsäsuunnitelma 2020–2030, jossa määritellään viheralueiden hoito kymmeneksi vuodeksi eteenpäin. **Metsäsuunnitelman laadinnassa tullaan huomioimaan direktiivilajien suojelu metsäkuvioiden hoitoluokituksissa ja -suosituksissa.** Kaupungin tietoaineisto direktiivilajien esiintymisalueista on luovutettu metsäsuunnitelman laatijan käyttöön kevään 2019 aikana.*

Metsäsuunnitelma tarjoaa hyvän mahdollisuuden kehittää direktiivilajien, erityisesti liito-oravan ja lepakoiden ennakoivaa suojelua. Esimerkiksi kuviokohtaisin suosituksin voidaan turvata lajien ydinalueita sekä parantaa kulkuyhteyksiä.”

Tosiasiassa direktiivilajeja ei ole huomioitu metsäsuunnitelman laadinnassa juurikaan. Tästä todiste on, että on löydettävissä jopa 230 kuviota ja 38 erillistä aluetta eri puolilta Vaasaa (ks. kartat alla), jossa metsäsuunnitelma on suoraan ristiriidassa jonkin seuraavista kanssa:

- Liito-oravan tiedossa oleva elinpiiri (=lisääntymis- ja levähdyspaikka)
- Tiedossa olevan elinpiirin lähellä sijaitseva mahdollinen, lajille soveltuva elinympäristö
- Liito-oravalle tärkeä kulkuyhteys
- Viitasammakon tunnettu kutupaikka (=lisääntymis- ja levähdyspaikka)

Arvio sekä direktiivilajien toimintamallin että luonnonsuojelulain 49 §:n vastaisista hakkuukohteista Vaasan ja Vähänkyrön alueilla. Nämä kohteet/hakkuukuviot on kartoissa ympyröity.

Metsäsuunnitelma on useissa tapauksissa myös luonnonsuojelulain direktiivilajien lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisen ja heikentämiskiellon (49 §) vastainen. Näin esimerkiksi Itämelaniemen Mustikkamaalla, jossa tunnetun, useita vuosia käytössä olleen liito-oravan pesäkolon sijaintipaikalle on merkitty avohakkuu. Lisäksi Mustikkamaalla heikennettäisiin tai jopa hävitettäisiin viitasammakon kutupaikka. Esimerkkinä liito-oravan kulkuyhteyksien heikentämisestä voidaan mainita Liisanlehdon arvokkaat lehdot, jotka niin ikään on suunniteltu avohakattavan. On ilmeistä, että mm. näille kohteille suunnitellut tehometsätaloustoimet

vaatisivat poikkeusta luonnonsuojelulain 49 §:n kiellosta. Edelleen on ilmiselvää, etteivät poikkeusluvan edellytykset voisi näissä tapauksissa mitenkään täyttyä, eikä lupia myönnettäisi.

Runsaat avo- ja harvennushakkuut ja muut metsänkäsittelytoimet liito-oravan tai muiden direktiivilajien elinympäristöissä, lajeille potentiaalisesti sopivissa tai sellaiseksi kehittyvissä muissa metsissä sekä tärkeillä kulkuyhteyksillä eivät edistä toimintamallin tavoitetta kehittää lajien ennakoivaa suojelua. Päinvastoin suunnitelma johtaisi toteutuessaan direktiivilajien kantojen tilan huonontumiseen, kun lajien elinympäristöjä tai niille tärkeitä, potentiaalisesti sopivia biotooppeja tuhoutuisi.

Kaikkiaan voidaan todeta, että liito-oravan ja muiden direktiivilajien esiintymistiedot eivät liene ainakaan koko laajuudessaan (esim. laji.fi-aineistot) olleen metsäsuunnitelman laadinnan pohjana. Suunnitelmaan tutustuesssa herää jopa ajatus, ettei edes kaupungin omia direktiivilajiaineistoja ole käytetty suunnitelman pohjana. Direktiivilajien osalta suunnitelma on ala-arvoisen huonosti laadittu, ja tältä osin se pohjautuu puutteellisiin tietoihin. Metsäsuunnitelma on paitsi kaupungin itse laatiman toimintamallin, myös suoraan luonnonsuojelulain vastainen.

Suoluonnon huonosta humiinnista

Valtaosa Vaasan alueen alkuperäisistä soista on tuhottu pysyvästi pellonraivuun sekä rakentamisen kautta. Lisäksi pääosa muista säilyneistä soista on ojitettu metsätaloutta varten. Ojitettuihin soihin kuuluu erilaisten suoluonteensa pysyvästi menettäneiden turvekankaiden lisäksi runsaasti myös sellaisia soita, joiden vesitaloutta ja suoluonnetta olisi mahdollista aktiivisilla ennallistamistoimilla palauttaa. Joissakin tapauksissa suoluonteeseen elpyminen olisi mahdollista myös välttämällä rajumpia metsänhoitotoimia, kunnostusojituksia sekä maanpinnan muokkauksia.

Suunnitelmaluonnos kohtelee erittäin karusti Vaasan kaupungin suopohjaisia kuvioita. Vähät ojittamattomat suot on pääosin jätetty metsänkäsittelyn ulkopuolelle, mikä ei vielä ole erityisen ansiokasta, koska on nykyisin normaalikäytäntö talousmetsien suunnittelussa.

Valtaosaan muista eri tavalla muuttuneista ja vaurioituneista suometsistä esitetään laajaa kirjoa hakkuista avohakkuista harvennuksiin ja ensiharvennuksiin. Soiden vesitalouden palautumisen ja palauttamisen kannalta erityisen huolestuttavaa on merkittävälle pinta-alalle esitetyt kunnostusojitukset, ojitusmätästykset sekä muut rajummat maanpinnan muokkaukset. Suunnitelman käsittämättömin ehdotus on tältä osin Pilvilammen alueen Kivijärven parhaiten säilyneelle osalle (kuvio 1365, 13,3 ha) esitetty ojitusmätästys ja kuuselle istutus.

Suoluonnon heikkoa huomioonottamista kuvastaa se, että suoluontotyypppejä ei ole suunnitelmaluonnoksessa edes mainittu, vaan niiden sijaan on käytetty esimerkiksi Laajametsän pohjoisosan suokuvioilla kuvauksia "varttunut kasvatusmetsä" (kuvio 2015), "nuori kasvatusmetsä" (kuvio 1995, mä 73 v) ja ilman mitään kuvausta kuvio 1993.

Suunnitelman lopputuloksena menetetään mahdollisuudet Vaasan kaupungin metsissä sijaitsevien vaurioituneiden soiden mahdolliseen ennallistamiseen tulevaisuudessa.

Toimenpide-esitys: Suopohjaisien kuvioiden hakkuista ja hoitotoimia tulisi olennaisesti vähentää ja keventää siten, että suunnitelman toteutus ei johtaisi soiden ennallistamisarvon laaja-alaiseen heikkenemiseen.

Vaasan metsiensuojelutilanteen asiallinen kuvaus

Kaupungin tiedotteessa metsäsuunnitelman nähtäville asettamisesta (21.6.2022) annetaan seuraava vääristynyt kuvaus Vaasan metsiensuojelutilanteesta: ”Vaasan kaupungin nykyisistä metsäalueista noin 14 % (noin 530 ha) on suojelualueita. Jos otetaan huomioon myös kaupungin alueella sijaitsevat valtion suojelualueet Öjen ja Risö (n. 500 ha), on suojelualueiden määrä huomattavasti suurempi.”

Vääristynyt on erityisesti väite, että kaupungin nykyisistä metsäalueista 14 % on suojelualueita. Luku 14 % viittaa metsäsuunnitelman suojelualue -hoitoluokkaan, johon on vallitsevista käytännöistä poiketen yhdistetty suojelustatukseltaan heterogeeninen joukko alueita (mm. perustettuja luonnonsuojelualueita, yleiskaavan SL, luo- ja VR-alueita, metsälain mukaisia elinympäristöjä sekä kaupungin itse tunnistamia arvometsiä). Hoitoluokkien käyttö on arvioitu tarkemmin luvussa ”Hoitoluokat”.

Kaupungin metsäalueista on lakisääteisesti suojeltu noin 2 % (noin 80 ha). Lisäksi kaupungin metsistä arviolta noin 8,5 % (noin 320 ha) ovat yleiskaavan SL-varauksia. Nämä – perustetut luonnonsuojelualueet ja SL-varaukset - olisivat kuulunut suojelualue-hoitoluokkaan, muut eivät.

Emme pidä myöskään asiallisena kaupungin viittausta valtion suojelualueisiin tiedotteessa, joka käsittelee kaupungin metsäsuunnitelmaa. Tällä viittauksella yritetään vahvistaa mielikuvaa, että Vaasassa olisi suojeltu riittävästi metsiä. Todellisuudessa Vaasan alueen metsistä on lakisääteisesti suojeltu noin 5 %, mikä on vähän yli Pohjanmaan keskiarvoa (4 %). SL-varauksia ei voida sisällyttää näihin laskelmiin, koska myös muissa kunnissa saattaa olla toteuttamattomia suojeluvarauksia, jotka eivät näy virallisissa suojelutilastoissa.

Vieraslajitorjunnan tarpeiden huomiointi

Vaasan kaupungin viheralueilla on etenemässä koko ajan paheneva haitallisten vieraslajien leviäminen. Ongelmaan olisi tullut kiinnittää huomiota myös metsäsuunnitelmassa. Suunnitelmaluonnoksesta puuttuvat kaikki vieraslajitorjunnan toimenpiteet. Sen sijaan useille vieraslajiongelman (varsinkin jättipalsami) kohteena oleville metsäkuvioille esitetään hakkuita, joiden seurauksena ongelma todennäköisesti pahenee lajien saadessa niiden kasvua edistävää lisävaloa. Esimerkkejä ongelmasta ovat Kotirannan länsipuolinen kanavan varren lehtimetsien alue (varsinkin ensiharvennettavaksi esitettävä kuvio 483) sekä Pappilanmäen ja Mustikkamaan itäosan harvennushakkuut.

Ratkaisuehdotus: Kaupungin tulee suunnitelmaluonnoksen jatkotyöstössä antaa vieraslajitorjunnalle sen ansaitsema painoarvo. Tämä edellyttää toisaalta aktiivisten kuviokohtaisten vieraslajitorjuntatoimien määrittelyä, toisaalta on syytä poistaa vieraslajiongelmaa pahentavat hakkuutoimenpiteet niiltä kuvioilta, joissa vieraslajitilanne on jo nykyisellään huolestuttava.

Metsien virkistyskäytöllisen ja kansanterveydellisen merkityksen huomiointi

Vaasan kaupungin omistamilla metsillä on suuri merkitys kansanterveyden edistämisessä niiden tarjoamien ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksien kautta. Metsäsuunnitelman tavoitteissa nostetaan esille metsien virkistyskäytön edellytysten mahdollistaminen. Tavoite ei kuitenkaan toteudu

alueilla, joihin suunnitelmaluonnoksessa kohdistuu runsaasti hakkuita. Laajojen hakkuiden toteutuessa ahkerassa virkistyskäytössä olevilla metsäalueilla, mm. Pilvilammella, Mustikkamaalla, Öjbergetillä, Vaskiluodossa, Gerbyssä sekä Metsäkallion ja Bölen alueilla, heikennetään näiden virkistyskäyttöarvoa vuosikymmeniksi eteenpäin. Avohakkuut sekä metsän luonnonmukaisuutta voimakkaasti muuttavat harvennukset eivät ole myöskään yhteensopivia kaavamääräysten kanssa siellä, missä alueet on kaavoitettu virkistysalueiksi (yleiskaava 2030).

Luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksia on tutkittu runsaasti ja tätä tietoa on yhä enemmän otettu käyttöön palveluiden kehittämisessä. Todetut luonnon terveysvaikutukset ovat laajat niiden vaikuttaessa tervehdyttävästi ihmisen verenpaineeseen, sykkeeseen, verensokeriarvoihin, elimistön puolustusmekanismeihin sekä mielialaan ja elinvoimaisuuden tunteeseen. Uupumus ja masennus ovat kansanterveyden suurimpia haasteita tänä päivänä ja näiden ennaltaehkäisyyn sekä niistä kuntoutumisen edistämisen toimenpiteet ovat enemmän kuin tarpeellisia. Luonnonmukaisilla, metsäisillä viheralueilla on tässä keskeisen tärkeä rooli.

Kuntalaisille helposti saavutettavina tulisi löytyä laajoja luonnontilaisia tai sen kaltaisia metsiä ulkoilu- ja virkistyskäyttöön. Hyvinvointia tukevien luontoympäristöjen tulee tarjota laajuutta, etäisyyden tuntua (mikä syntyy esim. puiden luoman seinämän kautta) sekä rikkaan ja monipuolisen ympäristön, mikä stimuloi aisteja ja tuottaa aiheita ihmettelyyn. Ympäristön tulee olla myös yhteensopiva kokijan tarpeisiin. Nuoret taimikot eivät tutkitusti toimi optimaalisesti hyvinvoinnin lähteinä, vaan päinvastoin tarvitaan vanhoja luonnontilaisia tai sen kaltaisia vähintään 80-vuotiaita laajoja metsäalueita ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Vaasassakin olisi oiva hetki ottaa kaupungin luontoarvoiltaan rikkaat metsät käyttöön ns. terveystaloina osana ennaltaehkäiseviä palveluita sekä onnellisuuden lisäämisen tavoitteita. Terveemmät kuntalaiset pysyvät pidempään työelämässä ja tuovat kunnalle verovarjoja.

Tapio on kehittänyt toimintamallia "Kansanterveyttä metsästä" ja tämän toimintamallin tavoitteena on edistää metsäluonnon terveyshyötyjen suunnitelmallista huomiointia kunnan toiminnoissa ja palveluissa. Toimenpide-ehdotuksena on muun muassa se, että osana lakisääteistä vaikutusten ennakoarviointia tulisi huomioida päätöksiä tehtäessä myös luonnon hyvinvointivaikutukset. Tätä ei saatavilla olevan suunnitelma-aineiston perusteella ole tehty, eikä muutakaan kaupungin virkistysmetsien vaikuttavuustutkimusta. Osallistamisen näkökulmasta olisi myös tärkeää kartoittaa kuntalaisten hyvinvoinnille tärkeät metsäkohteet suunnittelun tueksi ja kuntalaisten parhaaksi.

Metsien maisema-arvojen huomiointi

Suunnitelman mukaiset hakkuut aiheuttavat erittäin merkittäviä maisemavaurioita monilla tällä hetkillä runsaspuustoisilla, varttuneiden ja vanhojen metsien vallitsemilla viheralueilla. Esitetyt uudistushakkuut ja mittavat harvennukset pilaavat myös kohtuuttoman paljon "metsän tuntua" monilla alueilla. Esimerkiksi Vaasan tärkeimpiin kuuluva luontovirkistysalue Pilvilampi vaurioituu tältä osin todella pahasti. Myös Myrgrundintien länsireunan pitkä luonnonmetsäprofiili hävisi suurelta osin hakkuiden myötä.

Laajat ja huonosti sijainnin osalta harkitut harvennus- ja uudistushakkuut nostava kohtuuttoman paljon esille myös luonnossa liikkumisen kannalta yleisesti epätoivottuina koettu ja maisemanäkymiä, kuten liikenneväyliä, teollisuusalueita sekä talojen piha-alueita. Monessa tapauksessa ongelma poistuisi korvaamalla koko kuviolle esitetty uudistus- tai harvennushakkuu reuna-alueisiin kohdistetulla rajoitetulla yksittäisten puiden poiminnalla.

Metsien opetuskäytön ja ympäristökasvatuksen huomiointi

Suunnitelmaluonnoksessa hakkuita kohdennetaan lähelle kouluja ja päiväkoteja esimerkiksi Sundomissa ja Gerbyssä, mikä heikentää mahdollisuuksia käyttää lähimetsiä opetuksessa ja ympäristökasvatuksessa. Arvokkaiden luontoympäristöjen säilyttäminen virkistyskäyttömetsissä on tärkeää myös kolmannen sektorin ympäristökasvatuksen toteuttamisen edistämiseksi. Metsäsuunnitelman osana olisi aiheellista toteuttaa sen vaikutusarviointi opetuskäytön ja ympäristökasvatuksen näkökulmasta.

Vaasassa 31.8.2022

Kyrön Seudun Luonnonsuojeluyhdistys ry

Pekka Niemi-Nikkola, puheenjohtaja

Pentti Kananoja,sihteeri

Luonto-Liitto Pohjanmaa ry

Asseri Laitinen, puheenjohtaja

Merenkurkun lintutieteellinen yhdistys ry

Anne Paadar, puheenjohtaja

Ostrobothnia Australis rf

Anette Bäck, ordförande

Gun Dahlvik, sekreterare

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry

Heli Hämäläinen, puheenjohtaja

Teemu Tuovinen, aluesihteeri

Vaasan Sieniyhdistys ry

Matti Kyröläinen, puheenjohtaja

Eija Koski, varapuheenjohtaja

Vaasan ympäristöseura – Vasa miljöförening ry

Matti Tuomaala, puheenjohtaja

Lasse Villanen, sihteeri

Liite. Kommentit Vaasan metsäsuunnitelman 2020-2030 hakkuu- ja hoitokuvioihin

Linkit ja viitteet aikaisempiin esityksiin

Aikaisemmat luontojärjestöjen esitykset metsäsuunnitelmasta (mukaan lukien arvometsäesitykset) löytyvät kootusti osoitteesta

<https://web.sll.fi/pohjanmaa/vaasa/vaasan-metsasuunnitelma-2020-2030>

Vaasan ja Mustasaaren arvometsiä – 10 suojeluehdotusta luonnon ja ihmisten hyväksi (2017):

<https://web.sll.fi/pohjanmaa/vaasa/Metsiensuojeluesit>

Liite. Kommentit Vaasan metsäsuunnitelman 2020-2030 hakkuu- ja hoitokuvioihin

Myöhemmin on numeroilla yksilöity ne kuviot, joilta kaikki toimenpiteet esitetään poistettavaksi tai muutettavaksi suluissa yksilöidyllä tavalla. Kuviot on jaettu päätoimenpiteen mukaan.

ÖJENIN YMPÄRISTÖ

Öjenin Natura 2000-alue siihen liittyvine muine suojelualueineen muodostaa Vaasan merkittävimmän nykyisen metsiensuojelualueen. Suojelukokonaisuuden ympäristössä, osin suoraan suojelualueisiin liittyen, on säilynyt runsaasti luonnonsuojelullisesti arvokkaita ja sellaisiksi kehittymässä olevia metsiä. Tärkeimmät näistä metsistä on tunnistettu Vaasan arvometsät-esityksessä : kohde 46. Pohjanpirtin metsä (6,3 ha), kohde 47. Tistronholmen ja Öjenintien pohjoispuolinen metsä (15,3 ha), kohde 48. Myrgrundin itäpuolinen metsä (3,3 ha), kohde 49. Långviksgatan (10,5 ha), kohde 50. Öjenin Natura-alueen laajennus, eteläinen alue (39 ha), kohde 51. Öjenin Natura-alueen laajennus, pohjoinen alue (9,8 ha) sekä kohde 52. Öjenin länsipuolinen liito-oravametsä (10,8 ha).

Osa arvometsäesityksen kohteista on huomioitu metsäsuunnitelmaluonnoksessa hyvin, osa heikommin (varsinkin kohde 50). Lisäksi arvometsäesityksen ulkopuolella on joukko sijainnin ja luontoarvojen kehityspotentialin kannalta tärkeitä kuvioita, jotka tulisi huomioida suunnitelmassa paremmin.

Avohakkuut: Kuviot 2526, 2556, 2561, 2566, 2573, 2576 ja 2577.

Siemenpuuhakkuut: Kuviot 2458, 2469 (korkeintaan tonttien reunojen huonokuntoisten puiden poiminta), 2482, 2498, 2501, 2503, 2633, 2637, 2669, 2673, 2688 ja 2691.

Suojuspuuhakkuut: Kuviot 2468, 2480 (syytä korvata tontinreunojen kannalta ongelmallisten puiden poimintahakkuulla) 2481 ja 2514.

Erikoishakkuut: Kuvio 2474 (korkeintaan tonttien reunojen ongelmapuiden poiminta).

Ylispuiden poistot: Kuviot 2520, 2522, 2554, 2578 ja 2738.

Kunnostusojitukset: Kuviot 2567, 2595, 2599, 2612 ja 2743.

Ojitusmätästykset: Kuvio 2676.

Harvennushakkuut: Kuviot 2460, 2493, 2497, 2505, 2525, 2539, 2619, 2628, 2672 ja 2682.

Ensiharvennukset: Kuviot 2563 ja 2674.

Energiapuuharvennukset: Kuviot 2536 ja 2546.

Nuoren metsän hoidot: Kuvio 2502.

YTTERSUNDOM YMPÄRISTÖINEEN

Alueen rakentaminen on kohdentunut aikanaan osin luonnonsuojellullisesti hyvin arvokkaisiin metsiin. Näitä arvoja (mm. liito-oravan elinalueet, lahopuuta sisältävät vanhat kangasmetsät, luonnontilaisen kaltaiset vanhat mäntyvaltaiset metsät) on edelleen jäljellä, mutta niitä ei ole oikeastaan lainkaan tunnistettu metsäsuunnitelmassa.

Alueen metsäsuunnittelu tulisi tehdä kokonaan uudestaan siten, että laajat uudistusalat korvattaisiin tonttien ja teiden reunojen mahdollisten ongelmapuiden poimintahakkuulla (tarve yksittäisten puiden poimintaa, ei yläharvennustyyppiselle ”raskaalle poiminnalle”). Laajalti esitetyt ylispuiden poistot tulisi puolestaan rajata vain reunojen mahdollisten ongelmapuiden alasottoon.

Siemenpuuhakkuut: Kuviot 774, 775, 776, 781, 783, 2696, 2699 ja 2701.

Ylispuiden poistot: Kuviot 764, 772, 2635, 2645, 2667, 2679, 2694 ja 2698.

Poimintahakkuut: Kuvio 767.

Kunnostusojitukset: Kuviot 770, 772 ja 1948.

ÖJBERGET YMPÄRISTÖINEEN

Öjberget kuuluu Pilvilammen ja Öjenin tapaan Vaasan tärkeimpiin luontovirkistysalueisiin. Sen alueelle on suunnitelmassa esitetty kohtuuttoman paljon huonosti harkittuja avohakkuita, muita arvokkaita luontokohteita heikentäviä hakkuita (mm. Svarvarsbackenin metsä), maisema- ja virkistysarvoja heikentäviä ylispuiden poistoja.

Alueen kannalta keskeisimmät toimenpidetarpeet liittyvät ulkoilureittien ja hiihtolatujen reunojen huonokuntoisten puiden alasottoon, mikä on täysin mahdollista ilman koko kuviolle esitettyjä toimenpiteitä.

Jäljempänä on yksilöity kaikkein ongelmallisimmiksi arvioidut toimenpiteet. Öjbergetin osalta olisi lisäksi ilmeinen tarve vähentää alueelle esitettyjä harvennushakkuita, ensiharvennuksia ja nuoren metsän kunnostuksia siten, että toimenpiteisiin jätettäisiin vain rakenteeltaan yksipuolisimmat metsikkökuviot ja puustoiltaan monipuolisemmat jäisivät pääosin luontaiseen kehitykseen.

Avohakkuut: Kuviot 2761, 2762 (koulun lähialueelle mahdollisesti tarpeen kaistalehakkuu sekä käytetyimmille osille huonokuntoisten puiden alasotto), 2774, 2777, 2787, 2790, 2795 (vain länsireunan huonokuntoisten poiminta), 2808, 2809, 2812, 2842, 2850, 2881, 2883 ja 2886 (vain länsireunan huonokuntoisten poiminta).

Poimintahakkuut: Kuvio 2800.

Harvennushakkuut: Kuviot 2765, 2770, 2796 ja 2797.

Ylispuiden poistot: Kuvio 2815.

Kunnostusojitukset: Kuvio 2848.

Ensiharvennukset: Kuviot 2802 (pois ainakin lounaisosa) sekä 2807.

SÖDERFJÄRDENIN LÄNSIPUOLI SEKÄ KRONVIKIN YMPÄRISTÖ

Avohakkuut: Kuviot 2056, 2057, 2160, 2869, 2903, 2908 ja 2910.

Suojuspuuhakkuut: Kuvio 1960 (esitetään korvattavaksi tonttien reunan poimintahakkuulla).

Verhopuuhakkuut: Kuvio 2094.

Kunnostusojitukset: Kuviot 2053, 2866, 2868, 2872 ja 2888.

Ylispuiden poistot: Kuviot 1961, 1980, 2024 ja 2096.

Harvennushakkuut: Kuviot 2050, 2051 ja 2052.

SVARTÖN

Aikanaan arvokkaaksi luontokohteeksi kaupungin itsensä toimesta tunnistetun niemen luontoarvot on 2000-luvun hakkuilla pääosin tuhottu. Kohtuullista olisi säilyttää edes säästyneet vanhemman metsän kuviot.

Avohakkuut: Kuviot 2006, 2008, 2010, 2028, 2031 ja 2033.

Kuvio 517: Esitetty poimintahakkuu on rakennusten takia perusteltu, kunhan tarkoittaa yksittäisten puiden poimintaa ja kohdentuu vain siihen huonokuntoiseen tai kuolleeseen puustoon, joka sijaitsee rakennusten lähellä ja aiheuttaa niille ja niiden käytölle riskejä. Luontoarvojen takia on syytä ohjeistaa jättämään kaadettavat puut maalahopuiksi.

VASKILUOTO

Yläharvennukset: Kuviot 1040 (vain reunojen poiminta ja pienpuuston hoito), 1083 (vain reitin varren ja tontin reunojen huonokuntoisten poiminta), 1133 (syytä muuttaa reunojen huonokuntoisten poimintahakkuuksi), 1135 (yläharvennus reunojen huonokuntoisten poiminnaksi, pienpuuston hoito vain reitin varteen) sekä 1173 (syytä muuttaa reunojen huonokuntoisten poimintahakkuuksi).

Poimintahakkuut: Kuviot 1065 (vain reunojen kannalta ongelmalliset huonokuntoiset puut) sekä 1149 (poiminat ja pienpuuston hoito vain tien ja reittien varteen).

Harvennukset: Kuviot 1042 (toimenpiteeksi vain tien ja tonttien reunojen poiminta ja pienpuuston hoito), 1085 (vain kiipeilypuiston alue), 1106, 1109, 1110 (vain kiipeilypuiston alue), 1138 ja 1140.

Pienpuuston hoidot: Kuvio 1062 (vain ulkoilureitin lähimetreille).

KOTIRANTA-PALOSAARI-VETOKANGAS-KIVIHAKA-ASEVELIKYLÄ

Ylispuiden poistot: Kuviot 486, 520 (vain huonokuntoisten puiden poisto sekä reunametrien pienpuuston hoito) ja 991 (maalahopuiksi reittien kannalta ongelmalliset, pienpuuston hoito vain reittien lähimetreille).

Harvennukset: Kuviot 325, 334, 501, 524, 538, 584, 591, 984 (vain reunojen ongelmapuiden poiminta, pois myös kunnostusojitus) ja 1087.

Poimintahakkuut: Kuvio 484 (tarvetta vain huonokuntoisten reunapuiden alasotolle), 502 (poiminta vain turvallisuusongelmai aiheuttaviin reunojen puihin, syytä jättää maalahopuuta) sekä 590 (poiminta vain huonokuntoisiin ongelmapuihin)

Ensiharvennukset: Kuvio 483 (toimenpide pahentaisi jättipalsamiongelmaa), 485 (toimenpide pahentaisi jättipalsamiongelmaa), 487 (toimenpide pahentaisi jättipalsamiongelmaa), 525 ja 582.

Nuoren metsän hoito: Kuvio 527.

Täydennysistutukset: Kuviot 509 ja 986.

SUVILAHTI-RISÖN

Avohakkuut: Kuviot 1811 (sijaan melko voimakas poiminta), 1923, 2792, 2793 ja 2864.

Siemenpuuhakkuut: Kuvio 1217 (vain reunojen huonokuntoisten poiminta).

Suojuspuuhakkuut: Kuvio 2650.

Poimintahakkuut: Kuviot 1205 (poiminta vain reunojen huonokuntoisiin), 1236 (vain reunojen huonokuntoiset), 1766 (vain reunojen huonokuntoiset) ja 1809 (vain reunojen huonokuntoiset).

Ylispuiden poistot: Kuviot 1890 ja 2791.

Harvennukset: Kuviot 1838 (vain reunojen huonokuntoisten poiminta), 1840, 1894, 2652 ja 2705.

Ensiharvennukset: Kuvio 1892 .

Nuoren metsän hoidot: Kuvio 1922.

Taimikon hoidot: Kuvio 1893.

VANHA VAASA-RISTINUMMI-HUUTONIEMI-PUROLA-KORKEAMÄKI

Avohakkuut: Kuviot 570, 615 (kaistalehakkuuksi ja poimintahakkuuksi), 1157, 1158, 1162, 1335, 1355, 1451, 1472, 1550, 1551, 1576, 1653, 1670, 1675 (poimintahakkuuksi), 1695, 1720, 1725, 1727 (poimintahakkuuksi), 1749 (poimintahakkuuksi), 1782, 1783, 1790 (poimintahakkuuksi), 1818, 1819, 1820 ja 2181.

Suojuspuuhakkuut: Kuviot 648, 704, 1159, 1176 (reunojen poimintahakkuuksi), 1785 ja 1930 (tien varren huonokuntoisten poiminnaksi).

Siemenpuuhakkuut: Kuviot 572, 618 (poimintahakkuuksi), 636 (poimintahakkuuksi), 1458 (reunojen poiminnaksi), 1741 (poimintahakkuuksi), 1770 (poimintahakkuuksi) ja 1814 (poimintahakkuuksi),

Harvennukset: Kuviot 598 (reunojen poiminnaksi), 627 (reunojen poiminta ja pienpuuston hoito), 729, 753 (vain reunojen hoito), 1482, 1501, 1572, 1577, 1667 (vain reunojen poiminta ja reunojen pienpuuston hoito), 1669, 1673, 1674, 1698, 1719, , 1731 (reunojen poiminnaksi), 1774 (pois myös kunnostusojitus), 1787, 1854 (vain tonttien reunojen poiminta), 1910 (vain tien reunan poiminta) sekä 1931 (vain teiden reunojen poiminta).

Poimintahakkuut: Kuviot 663 (poiminta ja pienpuuston hoito vain reunoihin), 738 (vain reunoihin), 1046, 1432 (vain reunojen huonokuntoiset), 1452 (vain reunojen huonokuntoiset), 1453, 1503 (vain reunojen huonokuntoiset), 1507 (vain reunojen huonokuntoiset), 1555 (vain reunojen huonokuntoiset), 1697 (vain reunojen huonokuntoiset), 1701 (vain reunat), 1750 (vain reunoihin), 1822 ja 1854 (vain tonttien reunojen poiminnaksi).

Ylispuiden poistot: Kuviot 611 (vain huonokuntoiset pois), 624 (vain huonokuntoisten poisto) ja 1549.

Ensiharvennukset: Kuviot 1781.

Kunnostusojitukset: Kuviot 734 ja 1821.

Mätästykset: Kuvio 1598.

Istutukset: Kuviot 1778 ja 1780.

METSÄKALLION JA PUKINJÄRVEN YMPÄRISTÖ

Avohakkuut: Kuviot 55, 158, 292, 358, 392, 470, 476, 836, 838, 849, 851, 862, 866, 867, 868, 891, 893, 897 ja 918.

Siemenpuuhakkuut: Kuviot 294, 415, 427 ja 447.

Verhopuuhakkuut: Kuviot 298, 348, 461 ja 977.

Yläharvennukset: Kuviot 58 ja 935.

Harvennukset: Kuviot 163, 325, 334, 837, 839, 853, 854, 856 ja 857.

Ylispuiden poistot: Kuviot 353, 414, 418, 434, 459, 475, 493, 903, 939 (vain reittien ja pellonreunan huonokuntoiset), 971 ja 976.

Ensiharvennukset: Kuviot 60, 852, 863, 874, 899 ja 916.

Nuoren metsän hoidot: Kuvio 912.

Taimikon hoidot: Kuvio 474.

Pienpuuston hoidot: Kuviot 266 (perusteltu vain reittien ja tonttien reunametreihin), 286 (vain reitin lähimetreille) ja 322 (perusteltu vain reitin lähimetreille).

Ojitusmätästys ja rauduskoivun istutus: Kuvio 430.

Mekaaninen raivaus, mätästys ja rauduskoivun istutus: Kuvio 424.

GERBYN YMPÄRISTÖ

Avohakkuut: Kuviot 28, 29, 30, 146, 147, 208, 214, 821, 949, 968, 2300, 2301, 2302, 2376 (mahdollisesti tarvetta tien reunan poimintaan), 2384, 2398 ja 2405.

Siemenpuuhakkuut: Kuviot 14, 42, 47, 48, 142, 229, 831, 848, 2368 (syytä muuttaa teiden ja tonttien reunojen poimintahakkuuksi), 2372 (syytä muuttaa teiden ja tonttien reunojen poimintahakkuuksi) ja 2382.

Suojuspuuhakkuut: Kuviot 109, 2374 ja 2381.

Verhopuuhakkuut: Kuviot 308, 2319, 2320, 2349, 2386 (länsireunan tontinrajoilla mahdollisesti poimintaperustetta) ja 2400.

Yläharvennukset: Kuviot 11 (kuvion keski- ja pohjoisosa erikuvioksi ja lepoon), 39, 221 ja 845.

Poimintahakkuut: Kuviot 217, 235 (vain tonttien ja reitin reunan mahdollisten ongelmapuien poiminnaksi), 961 ja 2375.

Ylispuiden poistot: Kuviot 832 ja 947.

Harvennukset: Kuviot 21 (tonttien reunan poiminnaksi), 65, 67, 68, 81, 83, 101 (järkevää vain tonttien reunan mahdollisten huonokuntoisten poiminta sekä saman alueen pienpuuston hoito), 110, 128, 131, 133, 135, 143, 150, 201, 202, 220 (syytä muuttaa tonttien reunojen poiminnaksi), 224, 232, 236, 252, 822, 904, 921, 922, 923, 2270, 2275, 2304, 2312, 2325, 2347, 2355, 2360 ja 2393.

Ensiharvennukset: Kuviot 10, 34, 108, 823, 829, 955 ja 2283.

Taimikonhoidot: Kuvio 819.

Pienpuuston hoidot: Kuviot 319, 2346 ja 2377 (toimenpide vain tien varteen).

Mekaaninen raivaus, naveromätästys ja kuusen istutus: Kuvio 2363.

PILVILAMMEN ALUE

Pilvilampi ja sitä ympäröivä laaja metsäinen alue on Vaasan tärkeimpiä luonto- ja virkistysalueita. Huomattavien virkistysarvojen piiloon ovat jossakin määrin jääneet metsäalueen moninaiset luontoarvot. Alueella on kokonaisuutena mahdollisesti jopa valtakunnallista merkitystä vanhojen kangasmetsien keskittymänä, jollaiset ovat 2000-luvulla käyneet Etelä-Suomessa valitettavan harvinaisiksi. Alueella on jonkin verran merkitystä myös suoluonnon (varsinkin korvet) kannalta, varsinkin jos tarkastellaan ojitettujen soiden ennallistamismahdollisuuksia.

Jo tällä hetkellä arvokkaiden metsien ohella alueella on runsaasti eri-ikäisiä, vaihtelevan talousmetsähistorian omaavia, metsiä, joiden skaala ulottuu yksipuolisista nuoremmista istutusmänniköistä ja -kuusikoista sekä muutamista lehtikuusi- ja kontortamäntymetsiköistä luonnonmukaisempiin varttuneisiin havumetsiin sekä erilaisiin yleensä nuoripuustoisiin lehtimetsiin.

Vain osa Pilvilammen suojeluarvojen kannalta tärkeimmistä osa-alueista sisältyy yleiskaavan suojelualuevarauksiin. Merkittävä osa, muttei kaikkia, muista avainalueista on yksilöity luontojärjestöjen Vaasan arvometsät-esityksessä, jossa alueelle on rajattu yhdeksän arvometsäkohdetta.

Metsäsuunnitelman luonnos osoittaa Pilvilammen metsiin huomattavan paljon avohakkuita (pääosaan suojeluvarausten ulkopuolisista vanhoista metsistä) sekä harvennushakkuita niin yksikuin monipuolisempiinkin nuoriin ja varttuneisiin metsiin. Huomattavaa on myös esitettyjen kunnostusojitusten sekä raskaampien maanpinnan muokkausten kokonaismäärä.

Minimissään Pilvilammelle alueelle riittäisi reittien varsien sekä eräiden tienvarsikuvioiden yksittäisten ongelmapuiden poisto sekä lehtikuusta ja kontortamännikköä kasvavien metsien harvennus. Varsinkin yliäikeimpien nuorten istutusmänniköiden voimakkuudeltaan vaihteleva ja muiden puulajien (kuin mänty) kasvuoloja suosiva harvennushakkuu olisi myös perusteltavissa joukolla metsäkuvioita.

Valtaosa Pilvilammen alueelle osoitetuista hakkuu- ja hoitoesityksistä tulisi poistaa ja jättää metsät lepoon. Arvometsien hoitoluokan käyttöä tulisi olennaisesti lisätä.

Poistamalla toimenpiteet seuraavilta yksilöidyiltä kuvioilta saataisiin valtaosa luonto-, virkistys- ja lähimaisema-arvojen heikennyksistä estettyä. Hyvä, toteuttamiskelpoinen ehdotus vaatisi kuitenkin sen, että yksilöimättä jääneistä toimepidekuvioista (lähinnä harvennuksia ja ensiharvennuksia) rajattaisiin lisäksi ulos puustoltaan monipuolisimmat, luontaiseen kehitykseen soveltuvat kuviot.

Huom: Jäljempänä on mukana myös kommentit seitsemään Pilvilammen yhtenäisempien metsien sekä Vesilaitoksentien välisen metsikön käsittelyehdotukseen.

Avohakkuut: Kuviot 1009, 1012, 1013, 1020, 1026, 1027, 1029, 1035, 1039, 1058, 1061, 1072, 1081, 1092, 1094, 1100, 1103, 1104, 1132, 1219, 1230, 1247, 1321, 1322, 1325, 1327, 1330, 1344, 1345, 1348, 1349, 1351, 1352, 1353, 1357, 1359, 1364, 1369, 1371, 1372, 1385, 1390, 1391, 1393, 1394, 1400, 1401, 1402, 1410, 1414, 1421, 1427, 1430, 1459, 1461, 1462, 1466, 1489, 1491, 1514, 1517, 1519, 1539, 1563, 1574, 1588, 1594, 1612, 1630, 1660, 1661, 1664, 1665, 1678, 1683, 1685, 1686, 1707, 1708, 1710, 1711, 1756, 1794, 1883 ja 1884.

Pienaukkohakkuut: Kuviot 1186, 1198, 1260, 1445 ja 1797.

Siemenpuuhakkuut: Kuvio 1796.

Yläharvennukset: Kuviot 1595, 1644, 1659, 1680, 1914 ja 2436.

Poimintahakkuut: Kuviot 1541 ja 1586 (toimenpide vain tien varteen).

Harvennushakkuut: Kuviot 1079, 1240, 1340, 1343, 1417, 1465, 1468, 1488, 1518, 1544 (myös kunnostusojitus), 1622, 1735, 1792 ja 1828.

Ylispuiden poistot: Kuviot 1054, 1055, 1059, 1328, 1572, 1590, 1734 ja 1913

Kunnostusojitukset: Kuviot 1183, 1261, 1351, 1545 ja 1834.

Ojitusmätästys ja kuuselle istus: Kuvio 1365.

Ensiharvennukset: Kuviot 1208, 1210, 1218, 1341, 1418, 1420, 1470, 1757 ja 1886.

LAAJAMETSÄN ALUE

Alue on vilkkaan kaavoituksen kohteena, minkä takia siellä harjoitettavan metsänkäsittelyn tulisi olla erityisen harkittua ja säilyviä viheralueita suojaavaa. Suunnitelmaluonnos ei tätä ole ja sisältää muun muassa nykyisiä arvokkaita luontoalueita (mm. Laajametsän teollisuusalueen MY-aluevaraus) sekä kaavoituksen viheryhteyksien ja liito-oravan kulkuyhteyksien laatua heikentäviä esityksiä. Seuraavia kuvioita koskevien toimenpiteiden poistolla ratkaisu olisi olennaisesti toteuttamiskelpoisempi:

Avohakkuut: Kuviot 1943, 2043, 2069, 2072, 2078, 2112, 2117, 2123, 2143, 2179, 2206, 2207, 2213, 2214, 2224, 2225, 2228 (tien pohjoispuolinen osa)

Kaistalehakkuut: Kuvio 2103.

Poimintahakkuut: Kuvio 1994.

Yläharvennukset: Kuviot 2127, 2156, 2157 ja 2174.

Harvennukset: Kuviot 1974, 2011, 2016, 2082, 2167, 2223, 2227, 2241

Ylispuiden poistot: Kuviot 1977, 1978.

Ensiharvennukset: Kuviot 1944, 1989, 1996, 2248.

Kunnostusojitukset: Kuvio 2155.

Mekaaninen raivaus ja kuusen istutus: Kuvio 2258.

VÄHÄKYRÖN ALUE

Avohakkuut: Kuviot 2408, 2899, 2916, 2919.

Harvennukset: Kuviot 2420, 2450, 2896, 2900, 2915 ja 2921.

Yläharvennukset: Kuvio 2752 (vain reunojen huonokuntoisten poiminta)

Ensiharvennukset: Kuviot 2451 ja 2452 (myös kunnostusojitus)

SAARISTO

Tämän alueen poisto- ja muutosesitykset löytyvät kuviokohtaisista kommentteista.

Kuusisaari (Granskär)

Kuusisaari on todettu Vaasan ympäristöseuran edustajien heinäkuussa 2022 tekemällä maastokäynnillä erittäin arvokkaaksi vanhojen saaristometsien kohteeksi. Käytännössä se saattaa hyvin olla Vaasan kaupungin omistamista saaristometsistä luonnonsuojelullisesti arvokkain. Arvoa lisää myös arvokkaiden metsikköjen huomattava yhteispinta-ala (yli 20 ha).

Saaren vanhat metsät täyttävät pääosin METSO-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden mukaiset arvoluokan I kangasmetsän kriteerit, lisäksi palstalla on useita hienoja piensoita. Myös saaren keskiosan muodostava iso varttuneiden sekametsien kuvio 175 (9,06 ha) on kehittymässä hyvään suuntaan luontoarvojen kannalta. Kaupungin on syytä pikaisesti aloittaa neuvottelut ELY-keskuksen kanssa Kuusisaaren metsien lakisääteisestä suojelusta.

Esitämme, että mahdollisesta suojeluprosessista huolimatta metsäsuunnitelmaan tehdään Kuusisaaren osalta seuraavat muutokset:

Kuvio 169: Jätetään kuvio luontaiseen kehitykseen eli luovutaan avohakkuista sekä niiden esi- ja jälkihoitotoimpeistä. Kuvio on syytä osoittaa arvometsäksi.

Kuviot 173, 176 ja 300: Luovutaan kuvioiden avohakkuusuunnitelmista ja korvataan ne tonttien reunavyöhykkeen alueelle (max. puun mitta) kohdennetulla, turvallisuusongelmia aiheuttavien huonokuntoisten ja kuolleiden puiden poimintahakkuulla. Kuviot on syytä osoittaa arvometsiksi. Kuvion valtapuuston iän ja tontinreunojen takia reunavyöhykkeiden tila on syytä tarkistaa ainakin kahdesti suunnitelmakauden aikana (=samalla keikalla ongelmapuut alas). Etäämmälle tonttien reunoista on syytä jättää harkitusti kaadettavia puita maalahopuiksi, tonttien reunamilta kaadettavat puut syytä luovittaa esim.polttopuiksi.

Kuvio 175: Luovutaan esitetyistä harvennushakkuista ja osoitetaan kuvio arvometsäksi.

Kuvio 166: Maastokäynnin perusteella kuvion nuori puusto (mäntyvaltainen, joukossa sekapuuna merkittävästi koivua ja kuusta) ei ole häiritsevän tiheää silleen jättämisen kannalta. Esitämme ensisijaisesti esitetystä ensiharvennuksesta luopumista. Mikäli toimenpide halutaan ehdottomasti säilyttää, se kannattaa ohjeistaa kevyeksi ja selkeästi mäntyihin kohdistuvaksi.

Saaren vanhojen metsien (kuviot 169, 173, 176 ja 300) osalta keskeiset metsäpolut on järkevää

pitää vapaina poluille kaatuvista puista sekä polkujen suuntaan selvästi kallistuvista konkelopuista. Polkujen varsilta kaadettavat yksittäiset puut on pääosin syytä jättää maastoon maalahopuuna. Vastuu asian organisoinnista ja ohjeistuksista kuuluu ensisijaisesti Vaasan kaupungille, vaikka toteuttajana toimisikin esim. joku mökkiläinen.

Rönnbuskören

Kuvio 517: Esitetty poimintahakkuu on rakennusten takia perusteltu, kunhan tarkoittaa yksittäisten puiden poimintaa ja kohdentuu vain siihen huonokuntoiseen tai kuolleeseen puustoon, joka sijaitsee rakennusten lähellä ja aiheuttaa niille ja niiden käytölle riskejä. Luontoarvojen takia on syytä ohjeistaa jättämään kaadettavat puut maalahopuiksi.

Fjärdskäret

Kuvio 2407: Esitetty poimintahakkuu on perusteltu rajallisena toimenpiteenä eli yksittäisten ongelmapuiden poimintana niillä osilla kuviota, jotka rajoittuvat rakennettuihin yksityismaatontteihin.

Hästgrundet

Kuvio 995: Esitetty varttuneen harmaaleppävaltaisen yksittäiskuvion (0,41 ha) harventaminen ei ole järkevää. Suunnitelmakaudella kannattaa lähinnä varmistaa se, että kuvion länsipuolisten rakennuksien vaikutuspiirissä ei ole lahovikaisia harmaaleppiä. Jos tällaisia on, niin ongelmapuut on syytä kaataa.

Torskäret

Kuvio 397: Esitetty taimikonhoito on perusteltavissa.

Kuvio 401: Vanhapuustoisen, melko ison (3,53 ha) kuvion avohakkuu esitetään muutettavaksi poimintahakkuuksi, jonka yhteydessä kaadetaan puun mitan mittaiselta tarkastelualueelta yksityistonttien kannalta ongelmalliset kuolleet ja huonokuntoiset puut. Etäämmälle tontinrajasta voi myös jättää harkitusti kaadettavia puita maalahopuiksi. Reunavyöhykkeen ongelmapuut on syytä tarkistaa (ja ottaa alas) vähintään kahdesti suunnitelmakauden puitteissa. Kuvion lähellä on merikotkan pesä, jota kannattaa huomioida kaikissa toimenpiteissä.

Tuomarinkari (Domarskäret)

Kuvio 966: Noin 30-vuotiaalle mäntyvaltaiselle kasvatusmetsäkuviolle esitetyt toimenpiteet (ensiharvennus, nuoren metsän hoito) eivät aiheuttane luonto- ja virkistysarvohaittoja.

Boskär

Esitetyt kaksi taimikonhoitoa (**kuviot 181 ja 184**), ensiharvennus (**kuvio 183**) ja harvennushakkuu (**kuvio 180**) ovat perusteltuja. Luonteensa (vanhapuustoinen) ja sijaintinsa (15-30 m levyisenä kaistaleena tonttien reunoja kattavasti myötäilevä) takia perusteita lienee myös esitetylle **kuvion 185** avohakkuulle.

Kynsiluoto

Kynsiluodon neljälle kuviolle (**859, 869, 870** ja **887**, yht. 7,70 ha) esitetyn pienpuuston hoito on syytä rajoittaa vain polkujen ympäristöön sekä rantapolun ja meren väliselle kaistaleelle. Tiheä pienpuusto pääosalla luotoa on virkistysalueella paras suoja pohjakaasvillisuuden kulumista vastaan